

บทที่ 4

ผลของการกบฏ

4.1 ความเปลี่ยนแปลงหลังการกบฏ

4.1.1 การเปลี่ยนแปลงในกองทัพเรือ

ภายหลังการกบฏแมนฮัตตันสงบลง ทางฝ่ายรัฐบาลได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวเพื่อรักษาการณ์ให้กลับเข้าสู่สภาพปกติ ทั้งทางด้านความสงบเรียบร้อยของประชาชน การทหาร และตำรวจ ซึ่งได้รับความเสียหายจากการสู้รบครั้งนี้นั้นทุกฝ่าย

เช่นเดียวกับคณะรัฐบาลที่รักษาอำนาจไว้ได้หลังการกบฏภายในประเทศแทบทุกรัฐบาลจะต้องพยายามจัดแหล่งอำนาจของฝ่ายตรงข้ามให้จึงได้ถ้ายังมีความประสงค์จะรักษาอำนาจและความเข้มแข็งให้ได้ตลอดไป ดังนั้นในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 ได้มีการพิจารณาที่จะปรับปรุงกองทัพเรือเสียใหม่ โดยเหตุผลที่ว่าทัพเรือได้รับความเสียหายมากจากการกบฏครั้งนี้และเพื่อให้หน่วยงานของกองทัพเรือเหมาะสมที่จะเป็นกองทัพเรือของชาติและปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย และระเบียบแบบแผนโดยเคร่งครัด จึงได้ลงมติให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อกำเนินการในเรื่องนี้ มีจำนวน 12 นาย ประกอบด้วย

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นประธานกรรมการ
2. พลเอก ฉิน ชูฉะวัณ เป็นรองประธานกรรมการ
3. พลเรือตรี หลวงสุนาวินวิวัฒน์ เป็นกรรมการ
4. พลตรี บัญญัติ เทพหัสดินทร์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการ
5. พลเอก หลวงเสนาณรงค์ เป็นกรรมการ
6. พลโท จีระ วิชิตสงคราม เป็นกรรมการ

¹ วารสารตำรวจ (ฉบับพิเศษ) 15 กรกฎาคม 2494 (พระนคร : อักษรประเสริฐ, 2494) หน้า 59

7. พลเรือโท หลวงพลสินธวาทติก เป็นกรรมการ
8. พลโท หลวงชานักกรม เป็นกรรมการ
9. พลอากาศเอกเฟื้อน วัฒนากาศฤทธาคณี เป็นกรรมการ
10. พลโท สฤษดิ์ ชนะวิชต์ เป็นกรรมการ
11. พลโท เภา ศรียานนท์ เป็นกรรมการ
12. พลเอก หลวงหาญสงคราม เป็นกรรมการและเลขานุการ

ด้านความคิดที่จะให้มีการปรับปรุงกองทัพเรือนี้ เดิมเป็นความคิดของ 4 นายทหารแห่งคณะรัฐประหารผู้เป็นกำลังสำคัญในการปราบกบฏครั้งนี้ตั้งถาวรแล้ว โดยนอกจากจะเสนอแนะและได้รับความเห็นชอบด้วยในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีแล้วทั้ง 4 ท่าน ยังได้ร่วมกันร่างหนังสือยื่นต่อจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ให้ปรับปรุงกองทัพเรือใหม่ ถึงข้อความจากวารสารสำรวจฉบับพิเศษ ลงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 ความว่า

เนื่องด้วยมีนายทหารเรือจำนวนหนึ่งมีโมหะจริตสำคัญผิดไปในทางที่ไม่มีเหตุผล ประกอบกรรมทำเข็ญหวังประโยชน์ความยิ่งใหญ่ทางการเมือง อันไม่ชอบด้วยวิถีทางแห่งรัฐธรรมนุญ บังอาจใช้กำลังจับกุมนายกรัฐมนตรีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ไว้เป็นประกันขู่เข็ญรัฐบาลให้ยอมจำนน ด้วยการใช้อาวุธ อ่างกระแสนพระบรมราชโองการปลดนายทหารและตำรวจชั้นผู้ใหญ่ แดงตั้งคณะรัฐมนตรีและกล่าวโทษคณะรัฐบาลว่าดำเนินการปกครองไปโดยไร้ความยุติธรรม เป็นเหตุให้เกิดการรบพุ่งกันระหว่างทหารบก อากาศ และตำรวจฝ่ายหนึ่ง กับทหารเรืออีกฝ่ายหนึ่ง ท้ามกลางพระนคร ทำให้ราษฎร และทหารตำรวจต้องเสียชีวิตรวมทั้งทรัพย์สินเหลือที่จะคาดคะเน เป็นความผิดอันยิ่งใหญ่ อาจกล่าวได้ว่านับตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ไม่มีการกบฏคราวใดเสมอเหมือน การที่ปราบปรามสำเร็จไปโดยเร็วพลัน ก็เพราะการกระทำอันเด็ดขาดของฝ่ายรัฐบาลซึ่ง

จำต้องใช้อาวุธที่รุนแรง อาทิเช่นปืนใหญ่และการทิ้งระเบิดของกองทัพอากาศ จึงเป็นของธรรมดาที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องได้รับความเสียหาย กระทั่งหลายรัฐก็เสียดายใจที่กำลังทหารของชาติส่วนหนึ่งต้องสลายลงเพราะน้ำมือของบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งยังผลให้เกิดความเสียหายในค่านาวุธยุทธโศภนของกองทัพเรือที่สะสมมาเป็นแรมปี และทำให้เกิดความระส่ำระสายไปวนแก่นายทหาร จา และพลทหารที่ไม่เกี่ยวข้องรวมทั้งครอบครัวลูกเล็กเด็กแดงด้วย ยิ่งการสอบสวนของตำรวจได้กระทำขึ้นนานวัน ก็บังเกิดผลให้เห็นเจตนาของบุคคลจำนวนหนึ่ง คงได้กล่าวแล้วซัดขึ้น และก็ยังมียานทหาร จา และพลทหารอีกจำนวนมากที่ยังจงรักภักดีต่อรัฐบาล

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วข้างต้น กฎหมายของบ้านเมืองท่านยอมกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิดโดยมีเจตนาอย่างแน่วแน่ ดังนั้นยังคงมียานทหารและจ่าอีกจำนวนหนึ่งที่จะเป็นกำลังของชาติในการป้องกันชาติในยามโลกอลเวงนี้ แต่เนื่องจากส่วนใหญ่ของกองทัพเรือในเครื่องอาวุธยุทธโศภนได้สูญเสียไป พวกกระผมทั้งหลายจึงเห็นว่ารัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อัมรินทร์ฯ ท่านเป็นผู้นำ ควรจะได้ดำริปรับปรุงกองทัพเรือของชาติ โดยตั้งโครงการปรับปรุงเป็นรายปีตามกำลังงบประมาณที่มีอยู่ให้เพียงพอพร้อมตามแผนสงคราม ที่กระทรวงกลาโหมกำหนด หากเป็นไปได้ตามที่พวกกระผมเสนอมานี้ จะเป็นบุญกุศลของชาติ บิณฑุณี และของกองทัพเรืออันมีประวัติการเก่าแก่มากช้านาน ทั้งจะเป็นเครื่องประกันความเอกราชในคานทะเลในยามสงครามภาคหน้าต่อไปด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงานในกองทัพเรือ

ทางด้านการจัดระเบียบหน่วยงานภายในกองทัพเรือได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งการยุบกรมกองที่มีอยู่เดิม จัดตั้งขึ้นเป็นกรมกองใหม่ต่าง ๆ อันเป็นผลของมติในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ให้ปรับปรุงกองทัพเรือตามแผนการปรับปรุงที่คณะกรรมการปรับปรุงกองทัพเรือได้เสนอมา และในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ รัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นเพื่อกำหนด การจัดระเบียบงานในกองทัพเรือ ชื่อว่า พระราชกฤษฎีกา จักวางระเบียบกองทัพเรือในกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๙๔ ทั้งหมด

เพื่อให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในการจัดวางระเบียบราชการครั้งนี้ (พ.ศ. ๒๔๙๔) ว่าต่างกันอย่างไกับพระราชกฤษฎีกาปี พ.ศ. ๒๔๙๑ จึงจะได้ประมวลหน้าที่ราชการในกองทัพเรือทั้ง ๒ ครั้ง เปรียบเทียบกันดังนี้

ส่วนราชการตามพระราชกฤษฎีกาจักวางระเบียบ

ราชการกองทัพเรือในกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๙๑

๑. กองบังคับการกองทัพเรือ
๒. กรมเสนาธิการทหารเรือ
๓. กรมอุทกทหารเรือ
๔. กรมสรรพาวุธทหารเรือ
๕. กรมพลธิการทหารเรือ
๖. กรมอุทกศาสตร์
๗. กรมอุทกนิคมวิทยา
๘. กรมแพทยทหารเรือ
๙. กรมการเงินทหารเรือ
๑๐. กองเรือรบ

ส่วนราชการตามพระราชกฤษฎีกาจักวาง

ระเบียบราชการกองทัพเรือในกระทรวง

กลาโหม พ.ศ. ๒๔๙๔

๑. กองบังคับการกองทัพเรือ
๒. กรมเสนาธิการทหารเรือ
๓. กรมจเรทหารเรือ
๔. กองเรือยุทธการ
๕. สถานีทหารเรือสัตตหีบ
๖. กรมอุทกทหารเรือ
๗. กรมสรรพาวุธ
๘. กรมพลธิการทหารเรือ
๙. กรมอุทกศาสตร์
๑๐. กรมอุทกนิคมวิทยา

๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔, ตอนที่ ๕๕ (ภาค ๑-๒), แผนกกฤษฎีกา (๒๑ กันยายน ๒๔๙๑),

หน้า ๕๒๙ - ๕๔๔

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔, ภาค ๒, แผนกกฤษฎีกา, ฉบับพิเศษ (๒๒ กรกฎาคม ๒๔๙๔) หน้า ๔-๑๙

ส่วนราชการตามพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกองทัพเรือในกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2491 (คอ)

11. มณฑลทหารเรือที่ 1
12. มณฑลทหารเรือที่ 2
13. กองบินทหารเรือ

ส่วนราชการตามพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกองทัพเรือใน
กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2494 (คอ)

11. กรมแพทย์ทหารเรือ
12. กรมการเงินทหารเรือ

จะเห็นว่าหน่วยราชการในกองทัพเรือตามพระราชกฤษฎีกาจัดระเบียบราชการกองทัพเรือในกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2491 ได้ถูกยุบเลิกและเปลี่ยนแปลงโดยพระราชกฤษฎีกาจัดระเบียบราชการกองทัพเรือในกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2494 ถึง 4 หน่วย ได้แก่

1. กองเรือรบ โดยเปลี่ยนเป็นกองเรือยุทธการจนปัจจุบัน
2. มณฑลทหารเรือที่ 1 ซึ่งครอบคลุมเขตจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรสงคราม
3. มณฑลทหารเรือที่ 2 ซึ่งมีเขตครอบคลุมบริเวณจังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ตราด และระยอง
4. กองบินทหารเรือ ซึ่งรัฐบาลได้สั่งกองทัพอากาศโยธินไว้หลังการยก

สำหรับมณฑลทหารเรือที่ 1 และ 2 นั้นยกเลิกไป คงเหลือเป็นสถานีทหารเรือสี่ศตหีบเท่านั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการขอสวนของกองทัพเรือให้เล็กลงทั้ง เขตปฏิบัติการและกำลังพล เพราะจากการแบ่งส่วนมณฑลทหารเรือดังกล่าวในพระราชกฤษฎีกาปี 2491 นั้น เพื่อให้มณฑลทั้ง 2 มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกกรมหน่วยกำลังทหารบก หรือหน่วยนาวิกโยธิน ให้มีสมรรถภาพ ตลอดจนการรักษาความสงบเรียบร้อย การระดมกำลัง การสัสดี ในเขตมณฑลและการยานพาหนะ ทั้งนี้จากคำชี้แจงของรัฐบาลเกี่ยวกับการปรับปรุงดังกล่าวว่าเหตุที่รัฐบาลได้ตกลงใจ ยุบเลิกหน่วยราชการต่าง ๆ บางหน่วยในกองทัพเรือ เพราะหน้าที่ของหน่วยราชการเหล่านั้นมีที่หน้าที่ของกองทัพเรือ

¹ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกองทัพเรือในกระทรวงกลาโหม, เรื่องเดิม, หน้า 541

² พระราชกฤษฎีกา, เรื่องเดียวกัน, หน้า 542

³ ภายหลังรัฐบาลได้สั่งให้โอนกองบินทหารเรือ ไปขึ้นกับกองทัพอากาศ กองทัพอากาศจึงสถาปนาขึ้นเป็นกองบินนอที่ 7

เช่น หน้าที่ของนาวิกโยธิน ซึ่งทางรัฐบาลได้ลดกำลังจาก ๒ กองพล ลงจัดให้เหลือไว้เพียง ป้อมกันรักษาตัวสถานีทหารเรือสัตตหีบเท่านั้น โดยเหตุผลที่ว่า การจัดกำลังทางบกขึ้นมา อย่างที่แล้งมา งบประมาณบำรุงเรือรบจึงไม่มี ทำให้กองเรือรบทุกโครงการ

นอกจากหน่วยงานดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป รัฐบาลก็ยังจัดให้มีการโยกย้ายสถานที่ตั้ง หน่วยปฏิบัติงานต่าง ๆ ของกองทัพเรือ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่ต้องการให้กองทัพเรือ มีสมรรถภาพ ทำการป้องกันราชอาณาจักรทางทะเลได้อย่างเหมาะสมแก่ภาวะการณ์ และเป็น กำลังส่วนหนึ่งของชาติโดยแท้จริง คณะกรรมการปรับปรุงกองทัพเรือจึงเสนอขอสถานที่บาง แห่งตามความจำเป็นในการปรับปรุงครั้งนี้ และในวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ กระทรวง กลาโหมก็ได้แถลงว่าทางกระทรวงกลาโหมพิจารณาเห็นสมควรจะใช้สถานที่ต่าง ๆ ของกอง ทပ်เรือไว้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ และพร้อมกันนั้นก็เห็นว่ากองทัพเรือมีความสำคัญใน ทางป้องกันพระราชอาณาจักรทางน้ำ จึงควรขยายขยายปรับปรุงในค่านสถานที่ตั้งเสียใหม่ คือ ให้กองสัญญาณ ทหารเรือไปตั้งที่ทำการ ณ ป้อมพระจุลจอมเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ ส่วน กองบัญชาการทหารเรือ ให้ตั้งที่ตำบลสัตตหีบ จังหวัดชลบุรี ตามที่รัฐบาลเปิดเผยว่าได้มีโครงการ ใหญ่ไว้นานแล้ว เพราะเป็นฐานทัพเรือที่มีความเหมาะสมในทางยุทธศาสตร์อย่างยิ่ง ทั้งนี้ก็ เท่ากับว่ากองทัพเรือหลายหน่วย ในขณะนั้นได้ย้ายสถานที่ตั้งออกไปอยู่นอกบริเวณพระนครและ ชนบุรี (อันเป็นบริเวณเกิดกบฏ)^๒

นอกจากนั้น คณะรัฐมนตรียังได้ลงมติกำหนดอำนาจหน้าที่ของทหารเรือว่า เพื่อให้กอง ทပ်เรือเป็นกำลังของชาติอย่างแท้จริง มีหน้าที่โดยตรงในอันที่จะป้องกันอธิปไตยของประเทศ แต่เพียงอย่างเดียว จึงได้มอบหน้าที่ในการตรวจตราป้องกันกบฏกระทำผิดตามชายฝั่ง ซึ่งเป็น หน้าที่ราชการของทหารเรือมาแต่เดิม ตามอำนาจที่ไว้โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบ อำนาจให้ทหารเรือทำการปราบปรามชายฝั่ง พ.ศ. ๒๔๕๐ ไปให้กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมี หน้าที่โดยตรงในการรักษาความสงบภายในอยู่แล้ว จัดดำเนินการ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ มอบให้กรมตำรวจ เป็นผู้ทำหน้าที่แทนทหารเรือ และด้วยเหตุดังกล่าว เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๔๕๔

^๑ หนังสือพิมพ์สยามนิกร, ฉบับประจำวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๕๔

^๒ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๕๔

กระทรวงมหาดไทยจึงได้เสนอร่างกฎหมายขอให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการมอบอำนาจให้ทหารเรือทำการปราบปรามชายฝั่ง พ.ศ. ๒๔๕๐^๑ เสียด้วย

๑๑.๒ การเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมบุคคล

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมหน่วยงานแล้ว ค่านิยมคนในกองทัพเรือก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน

ภายหลังการกบฏ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐบาลได้ควบคุมผู้ต้องหาทั้งที่เป็นทหารและพลเรือน ทั้งที่เข้ามารายงานตัวเอง และที่ถูกจับมีจำนวนทั้งหมดประมาณ ๑,๐๐๐ คน นอกจากนั้นคณะรัฐมนตรีและกระทรวงกลาโหมก็ได้ร่วมกันมีประกาศและคำสั่งให้นายทหารเรือ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการกบฏครั้งนี้พักราชการ และออกจากราชการหลายคน ซึ่งที่สำคัญได้แก่นายทหารชั้นนายพล ๕ ท่าน ได้ถูกออกจากราชการโดยมีพระบรมราชโองการ ในวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ คือ^๒

๑. พลเรือเอกสินธุ์ กมลนาวิน ผู้บัญชาการทหารเรือ และรักษาราชการเสนาธิการทหารเรือ
๒. พลเรือโทหลวงเจริญราชนาวา รองผู้บัญชาการทหารเรือ
๓. พลเรือโทผืน นาวาวิจิตร ผู้บังคับการกองเรือรบ
๔. พลเรือตรีขลิบ กุลกำธร รองผู้บังคับการกองเรือรบ
๕. พลเรือตรีภัก นพคุณ ผู้บังคับการมณฑลทหารเรือที่ ๑
๖. พลเรือตรีประวิศ ศรีพิพัฒน์ เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือ
๗. พลเรือตรีศักดิ์ บุญนาค เจ้ากรมสรรพาวุธทหารเรือ
๘. พลเรือตรีเชน บัจจุสานนท์ รองเสนาธิการทหารเรือฝ่ายยุทธการ
๙. พลเรือตรีวัลย์ สินธุโสภณ ผู้บังคับการกองบัญชาการทหารเรือ

^๑ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที ๔ ตุลาคม ๒๔๕๔

^๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๕ ภาค ๒ ตอน ๔๔ (๑๐ กรกฎาคม ๒๔๕๔) หน้า ๒๘๐

ในวันเดียวกันนั้น กระทรวงกลาโหมก็ได้มีคำสั่งให้นายทหารพิภรราชการและออกประจำการ โดยไม่มีเบี้ยหวัดบำนาญ สังกัดทหารเรืออีกดังนี้

๑. น.อ. พิณ พันธุ์ทวี ร.น. ผู้บังคับการโรงเรียนปืนใหญ่ และรักษาราชการผู้บังคับกองโรงเรียนชุมพลทหารเรือ
๒. น.อ. ฉันท เปรมมณี ร.น. รอง ผบ. สต.
๓. น.อ. ฉันท โสริสุนทร ร.น. เสธ. ผู้อากาศยานและรักษาราชการ ผบ.ศ.อ.
๔. น.ท. พจน์ จิตรทอง ร.น. รองผู้บังคับการกองโรงเรียนยานยนต์
๕. น.ท. กระวี ท้าวเจริญ ร.น. ผู้บังคับการกองพันนาวิกโยธิน ๔ มณฑลทหารเรือ ๑
๖. น.ท. สุน มาศยากุล ร.น. ผู้บังคับการกองพันนาวิกโยธิน มณฑลทหารเรือ ๑
๗. น.ท. หลวงฉนวนพิริยธรรพ์ ร.น. ประจำแผนก จเร สต.ทร. ซึ่งต้องหาพิภรราชการในระหว่างกำเนนคดี
๘. น.อ. อานนท์ ปุคทวีภาภา ร.น. ผู้บังคับกองสำรองเรือรบ
๙. น.ค. มนัส จารุกา ร.น. ผบ.รล. รัตนโกสินทร์
๑๐. ร.ท. สหมายู บุญนาค ร.น.

และยังมีนายทหารเรือถูกปลดทยอยกันต่อมาอีกรวมทั้งหมกประมาณ ๗๐ นาย

การปลดนายทหารครั้งนี้ รัฐบาลได้แถลงถึงกรณีการปลดว่าเป็นไป ๓ กรณี คือ

๑ กรณีสงสัย

๒ ปลดพัก

๓ ปลดเฉย ๆ

และการปลดทั้ง ๓ ประการนี้ จะต้องมี การสอบสวนเพื่อให้ความเป็นธรรมทั้งสิ้น^๒ หลังจากนั้นก็ได้มีพระบรมราชโองการ เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม โปรดเกล้าแต่งตั้งให้พลเรือโทหลวงพลสินธุวาจิติ รองเสนาธิการกลาโหมไปเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ และรักษาราชการเสนาธิการทหารเรืออีกตำแหน่งหนึ่ง^๓ และในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๔๙๔ ก็ได้มีพระบรมราชโองการ

^๑ รายงานการประชุมวุฒิสภา, ครั้งที่ ๔/๒๔๙๔ (สามัญ), วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๙๔

^๒ หนังสือพิมพ์สยามนิกร, ฉบับประจำวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

^๓ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๖๖, ตอนที่ ๔๔ (๑๐ กรกฎาคม ๒๔๙๔) หน้า ๒๕๐๔

โปรดเกล้าให้นายทหารรับราชการอีก 2 ตำแหน่ง คือ¹

1. พลเรือตรี หลวงชลธารพุกนิไกร เจ้ากรมอุทกศาสตร์ เป็นรองผู้บัญชาการทหารเรือ
2. พลเรือตรี หลวงชำนาญอรุณบุษย์ เสนาธิการกองเรือรบ เป็นผู้บังคับการกองเรือรบ และรักษาราชการเสนาธิการกองเรือรบด้วย

ภายหลังได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้ง พลเรือตรีสุนทร สุนทรนาวิน อธิบดีกรมการขนส่ง เขาคำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือ และต่อมาพลเรือโทหลวงพลสินธวาทิต ผู้บัญชาการทหารเรือ ก็ได้ยื่นใบลาออก โดยให้เหตุผลว่าไม่อาจดำเนินงานไปตามโครงการที่มุ่งหมายไว้ได้ เพราะเกิดขัดแย้งกันหลายประการ อาทิ เช่นการขอคืนสถานที่บางแห่งของกองทัพเรือไม่สำเร็จ รวมทั้งกรณีแต่งตั้งพลเรือตรีสุนทร สุนทรนาวิน เขาคำรงตำแหน่งโดยมิได้มีการหารือกับแม่ทัพเรือก่อน แต่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ยับยั้งไว้ และภายหลังได้แต่งตั้งให้พลเรือโทยุทธศาสตร์โกศล เขาคำรงตำแหน่งแม่ทัพเรือแทน² ซึ่งพลเรือโทยุทธศาสตร์โกศลเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจอมพลแปลก พิบูลสงคราม อยู่มาก ในคราวที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม มีอำนาจขึ้น พลเรือโทยุทธศาสตร์โกศล ก็จะได้รับแต่งตั้งให้เขาคำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลด้วย

อันที่จริงการเปลี่ยนตัวบุคคลในวงการทหารเรือคราวนี้ ไม่น่าจะมีอะไรน่าวิพากษ์ เพราะเหตุที่ว่าแต่งตั้งมาจากฝ่ายทหารเรือด้วยกันเองทั้งสิ้น แต่ก็ยังมีผู้กล่าวว่าเป็นทหารเรือฝ่ายรัฐบาล ซึ่งเมื่อเขาทำการควบคุมตำแหน่งสำคัญในกองทัพเรือไว้ได้แล้ว ก็ย่อมไม่เป็นการยากสำหรับรัฐบาลที่จะควบคุมกองทัพเรือได้อย่างใกล้ชิด

ผลดี - ผลเสียของการปรับปรุงกองทัพเรือ

จากการปรับปรุงกองทัพเรือครั้งนี้ แม้จะเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเฉพาะหน่วยงานบางหน่วย และค่านับบุคคลในระดับสูง จำนวนไม่มากนักก็ตาม แต่ก็นำมาซึ่งผลหลายประการที่เกี่ยวกับความเจริญ ความวิวัฒนาการของหน่วยกองทัพเรือของประเทศ ซึ่งเป็นกองทัพ 1 ใน 3 ของกองทัพที่คอยช่วยรักษาเอกราชของชาติ ผลที่ว่ามันน่าจะกล่าวแล้ว ในส่วนที่กองทัพเรือเอง

¹ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 68, ภาค 2, ตอนที่ 44 (10 กรกฎาคม 2494) หน้า 808

² หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันตี 9 ตุลาคม 2494

³ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 68, ตอนที่ 72 (4 ธันวาคม 2494) หน้า 5490

ไม่มีแม้ว่าโดยหลักการแห่งการปรับปรุง จะนำไปเพื่อความเจริญของทัพเรือก็ตาม จะมีก็แต่ใน ส่วนความมั่นคงของรัฐบาลเอง ซึ่งสามารถตีวงล้อมกำลังทางเรือไว้ในอำนาจได้ และยัง สามารถส่งคนที่รัฐบาลไว้วางใจเข้าไปควบคุมส่วนสำคัญในกองทัพเรือไว้ด้วย

ส่วนในด้านที่ส่งผลเสียให้แก่ทัพเรือ จากผลของการปรับปรุงทัพเรือครั้งนี้ ตั้งแต่แรกเริ่ม ดำเนินการ จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยอาจประมวลได้คือ

๑. คณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงกองทัพเรือประกอบด้วยบุคคลนอกวงราชการทหารเรือ เป็นส่วนใหญ่ อันทำให้ไม่ได้รับความเชื่อถือเท่าที่ควร เพราะเหตุที่ว่า การปรับปรุงอันเกี่ยวกับองค์ แห่งอำนาจของชาติเช่นนี้ ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใด หรือกองทัพหนึ่งกองทัพใดก็ตามย่อมต้องการผู้มีความรู้ความชำนาญทางด้านเทคนิคโดยเฉพาะของแต่ละกองทัพนั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้การปรับปรุงดังกล่าวเป็นไปได้โดยเหมาะสม ถูกต้องกับสภาวะการณ์และสามารถทำให้ กิจการภายในดำเนินไปสู่เป้าหมายหรือนโยบายใหญ่ของหน่วยงานนั้น ๆ ได้ อันจะนำมาซึ่ง ประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง ทั้งยามสงคราม และยามสงบ

แต่เมื่อพิจารณาคณะกรรมการปรับปรุงกองทัพเรือชุดนี้แล้ว ปรากฏว่าเป็นบุคคลภายนอก วงราชการเรือเสียส่วนใหญ่ (มีทหารเรือรวมอยู่ด้วยเพียง 2 คนเท่านั้น) แสดงถึงความไม่ ไว้วางใจต่อฝ่ายทัพเรืออย่างชัดแจ้ง ทั้งระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาปรับปรุงครั้งนี้เป็นระยะ เวลาสั้นมากเพียง ๓๖ วัน นับแต่วันเหตุการณ์กบฏสิ้นสุดลง ในวันที่ 30 มิถุนายน 2494 ในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม 2494 รัฐบาลก็ตราพระราชกฤษฎีกา จัดวางระเบียบราชการในกองทัพเรือเสร็จ เรียบร้อย จึงทำให้ไม่อาจแน่ใจได้ว่า การดำเนินการครั้งนี้ จะมีผลช่วยให้สมรรถภาพของหน่วย ทหารเรือที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ จะดีขึ้นเท่าที่ควร

๒. การปรับปรุงกองทัพเรือ ได้กระทำขึ้นในเวลากระชั้นชิดกับเหตุการณ์กบฏมากเกิน ไป เป็นผลกระทบทระเทือนต่อขวัญของทหารเรือเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นฝ่ายที่อยู่ ในฐานะค่ายกักแล้ว ยังถูกฝ่ายที่เหนือกว่ากระทำกรที่เรียกได้ว่า ขจัดอำนาจของฝ่ายตนลง โดยทันทีทันใด เช่นนี้ย่อมทำให้ทหารเรือเกิดความระส่ำระสายเพราะไม่รู้ฐานะของตนเองว่า จะเป็นเช่นไร อีกทั้งในขณะที่มณฑลที่ ๑ และ ๒ ของทหารเรือถูกยุบไป ทางราชการก็ได้ตรา

พระราชกฤษฎีกาวางระเบียบราชการในกองทัพบก ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๕๕ เช่นเดียวกัน กำหนดเขตมณฑลทหารบกที่ ๑ และ ๒ เสียใหม่อันมีผลทำให้มณฑลทหารบกมีเขตครอบคลุมไปถึง มณฑลทหารเรือเดิม คือชลบุรี ระยอง ตราก และจันทบุรีด้วย นอกจากนั้นหน่วยทหารเรือเดิม เช่นกองบัญชาการทหารเรือ และบริเวณสวนอนันต์มังฆมนบุรี ก็ได้กลายเป็นส่วนที่กระทรวงกลาโหม นำมาใช้เป็นประโยชน์ในค้ำกันกองทัพบก จนปัจจุบันซึ่งการปฏิบัติการครั้งนี้ของรัฐบาลถ้าพิจารณา ดูแล้ว เป็นการปฏิบัติที่ทำให้รอยแตกร้าวระหว่างทหารเรือกับรัฐบาลและกองทัพอื่น ๆ ไม่อาจ ประสานกันได้โดยง่าย

๓. วิวัฒนาการของกองทัพเรือต้องหยุดขงักลง เป็นผลทำให้ประเทศชาติพลอยได้รับผล กระทบกระเทือนไปค้ำยในค้ำกันความปลอดภัย เพราะชาวกำลังทัพเรือที่เข้มแข็ง ค้ำยเหตุที่ว่า ประเทศไทยมีอาณาเขตที่ต่อเนื่องกับฝั่งทะเล ทั้งทางทิศตะวันออก และทางค้ำกันตะวันตก มี- อาณาเขตชายฝั่งทะเลยาวถึง ๒,๕๐๐ ไมล์ มีจังหวัดซึ่งตั้งอยู่ชายทะเลถึง ๒๐ จังหวัด ประเทศ ทุกประเทศที่มีอาณาเขตจดทะเล นอกจากจะมีกองทัพบกและกองทัพอากาศ เพื่อป้องกันประเทศ แอ้ว กองทัพเรือก็มีความจำเป็นเช่นเดียวกัน เพื่อทำการคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์ของประ- เทศและประชาชนทางทะเล กองทัพเรือของแต่ละประเทศจะมีขนาดใหญ่เล็กเพียงใดขึ้นอยู่กับ ภูมิศาสตร์ และความค้ำกันการของประเทศนั้น ๆ สำหรับประเทศไทย กองทัพ เรือนับว่ายังมีขนาดเล็กอยู่มาก เมื่อเทียบกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลดังกล่าว นอกจากหน้าที่คุ้มครอง ป้องกันราชอาณาจักรจากการรุกรานของศัตรูทางทะเลในเวลาสงคราม ตามที่ระบุในพระราช- บัญญัติจักระเบียบป้องกันราชอาณาจักรแล้ว ในเวลาปกติกองทัพเรือก็ยังมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการ สันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อีกค้ำย เช่น ราชการของกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรการ ราชการของกระทรวงคมนาคม กรมเจ้าท่ากระทรวงพาณิชย์ และราชการศุลกากรของกระทรวงการคลัง ซึ่งการช่วยเหลือเหล่านี้ได้อาศัยอำนาจความในกฎหมายต่าง ๆ กัน ได้แก่ กฎหมายว่าค้ำย เรือไทย ว่าค้ำยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย ว่าค้ำยคนเข้าเมือง ศุลกากร และ กฎหมายให้อำนาจทหารเรือ ปรายปรวมการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล

๑ ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ ๔๕ เล่ม ๒๕ ภาค ๒ แผนกฤษฎีกา (๑๒ กรกฎาคม ๒๔๕๕)

นอกจากหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว ก็ยังคงมีหน้าที่ให้บริการต่าง ๆ ทั้งการตรวจอากาศ บริการทางด้านอุตุนิยมวิทยา และสมุทรศาสตร์ เพื่อคอยเตือนประชาชนในค่าน้ำท่วม ลมพายุ บริการด้านความปลอดภัยแก่ประชาชนในการเดินเรือทะเล การเดินอากาศ และการพยากรณ์อากาศเพื่อห่อค้าประชาชนจะได้ทราบถึงลักษณะลมฟ้าอากาศอันเป็นประโยชน์ในทาง เศรษฐกิจ และการพาณิชย์ และเพื่อความปลอดภัยในการเดินทาง

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นว่าทัพเรือในยามว่างศึกสงครามก็มีประโยชน์ในการบริการ สาธารณะ ได้เช่นเดียวกับกองทัพอื่น ๆ ดังนั้นการดำรงไว้และการปรับปรุงในหลักสำคัญโดย ถูกต้องในหน่วยทหารเรือย่อมจะยิ่งประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้อย่างมากมายแก่ประเทศชาติ แต่การมี กลับมิได้เป็นไปในทางที่กล่าว โดยเหตุที่ว่า การปรับปรุงหน่วยกองทัพเรือคราวนี้ เท่ากับเป็น การลดกำลังของทหารเรือลงมากกว่าอย่างอื่น กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์เพื่อประสานให้ทัพ เรือเป็นทัพที่มีสมรรถภาพ เข้มแข็ง ต้องหยุดชงักลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยนาวิกโยธิน และ กองบินทหารเรือซึ่งทั้ง ๒ หน่วยนี้อยู่ในลักษณะที่กำลังเจริญก้าวหน้ามาก ต้องหยุดชงักลงอย่าง ดับพลัน สักหรับหน่วยนาวิกโยธินแม้มิได้ยุบไปก็เท่ากับยุบเพราะไม่มีกำลังพอที่จะปฏิบัติการใด ๆ ได้อีก ส่วนกองบินทหารเรือนั้นก็ถูกโยกย้ายไปขึ้นอยู่กับกองทัพอากาศ ทั้ง ๆ ที่กองบินทหารเรือ มีได้แสดงท่าทีอันใดที่น่าจะเป็นปฏิบัติกับรัฐบาลเลยแต่เนื่องด้วยมีกำลังที่นำหวาดกลัว(ในขณะที่ นั้นกองบินทหารเรือมีเครื่องบินทั้งสิ้น ๙ เครื่อง เป็นเครื่องบินแบบต่าง ๆ กันถึง ๑๑ แบบ)^๒ การโยกย้ายกองบินทหารเรือไปขึ้นกับกองบินทหารอากาศครั้งนี้ จึงทำให้กองทัพเรือประสบกับ ความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง เพราะภาระกิจต่าง ๆ ในหน้าที่ทหารเรือ จำเป็นต้องใช้เครื่องบินเข้าช่วย เช่น ในการตรวจอ่าวเพื่อค้นหาซากศพ ซึ่งอาจล่าช้าเพียง อารุชยุทธภักดีมาส่งให้หน่วยไต่กิน โดยเรือผิวหน้า และการรักษาเส้นทางคมนาคม และคุ้มครอง ผังทะเลของอ่าวไทย และงานที่หนักที่สุดอันได้แก่การปราบเรือค่าน้ำซึ่งจำกั้มาก เพราะการ ปราบเรือค่าน้ำในทะเลวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดก็คือการไล่หน่วยรวมซึ่งประกอบด้วยเรือ และ เครื่องบิน หรือเฮลิคอปเตอร์

^๑ ร. การสุทธิ, นาวิกศาสตร์, มกราคม - กรกฎาคม ๒๔๙๔, ปีที่ ๓๔ เล่ม ๓ (มีนาคม ๒๔๙๔)

^๒ น.อ. สมพงษ์ บุตรนนท์ ร.น., ฝูงบินทหารเรือ, นักบินทหารเรือรุ่น น.๑๑ พิมพ์เพื่อเป็น อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ นาวาเอก สมพงษ์ บุตรนนท์, หน้า ๒๕

สำหรับการยุบหน่วยนาวิกโยธินลงให้เหลือกำลังเพียงพอสำหรับคุ้มครองสถานีเท่านั้น ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสมาชิกรัฐสภา เมื่อคราววุฒิสภาขอเปิดอภิปรายรัฐบาลในกรณี กบฏ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๘๕ เป็นอย่างมากว่าการที่รัฐบาลได้เหตุผลที่ยุบพรรคนาวิกโยธินไป ในทำนองทหารเรือเอาเงินไปใช้ในทางที่ผิด คือเอาเงินไปทำนุบำรุงกำลังทางบกที่มีชีวิตหน้าที่ของ ทหารเรือ ทั้งนี้ย่อมเท่ากับว่ารัฐบาลนั้นบริหารงานผิดถนัด เพราะไม่มีการควบคุมงบประมาณ ที่จ่ายออกไปให้ใช้จ่ายอย่างตรงเป้าหมาย และกำลังนาวิกโยธินนั้น ไม่ว่าประเทศใด ๆ จะมี กองทัพเรือใหญ่เล็กเพียงใดก็ตาม พรรคนาวิกโยธินย่อมเป็นสิ่งจำเป็น

แม้ว่าต่อมาในภายหลังหน่วยต่าง ๆ เหล่านี้ทหารเรือจะได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นใหม่แต่ ก็ทิ้งระยะเวลาานานมาก เช่น กองบินทหารเรือ ก็จะได้จัดตั้งขึ้นใหม่อีกครั้งก็ใน พ.ศ. ๒๕๐๕^๒ ซึ่งในระยะเวลาถึง ๑๑ ปี เท่ากับการพัฒนาการแทนที่จะก้าวหน้าไปได้อีกมากถ้ายัง คงดำรงไว้ซึ่งหน่วยต่าง ๆ เหล่านี้ แต่การสูญหายของโดยฉับพลัน เท่ากับเป็นการตัดตอนการ พัฒนาการไปเป็นระยะเวลาาน เมื่อมาเริ่มใหม่กว่าจะมีความเจริญเพียงพอก็ต้องใช้เวลาอีก ระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งทำให้ประเทศชาติต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ และขาดกำลังที่เข้มแข็งไปกอง- ทหารหนึ่ง

4.๖.๒ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการบริหาร

การบริหารงานของรัฐบาลหลังการกบฏนั้นปรากฏว่าไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ขึ้น เพราะเหตุที่ว่า ฝ่ายกบฏทำการไม่สำเร็จประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งจากการแถลง ของพลตรี หม่อมหลวงชาม ภูษธร เลขาธิการนายกรัฐมนตรี แก่นักข่าวถึงการปรับปรุงคณะ- รัฐบาลว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงใด ๆ ในคณะรัฐบาล จนกว่าจะมีการเลือกตั้ง ญูแทนราษฎรเสียก่อน เพราะหลังการเลือกตั้งซึ่งจะได้จัดให้มีขึ้นในระยะเวลาอันใกล้นี้ รัฐบาล ก็จะต้องลาออกตามวิถีทางรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว ทั้งนี้แสดงว่ารัฐบาลมีได้นำสาเหตุต่าง ๆ ที่ฝ่าย กบฏนำมากล่าวอ้างเพื่อทำการกบฏมาพิจารณาอีกหลังการกบฏ โดยยกเอาข้อที่ว่าเป็นการเข้าใจ ผิดของฝ่ายกบฏเองที่มีต่อรัฐบาล แต่มิได้ย้อนกลับมาดูผลงานและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น เพื่อ-

^๑ รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๘/๒๔๘๕ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๘๕

^๒ น.อ.สมพงษ์ บุตรานนท์ ร.น., ฝูงบินทหารเรือ, นักบินทหารเรือรุ่น น.๑๑ พิมพ์เพื่อเป็น อนุสรณ์ในการกระราชทานเพลิงศพ นาวาเอกสมพงษ์ บุตรานนท์ หน้า ๒๘

เป็นการป้องกันเหตุการณ์เช่นนี้มิให้เกิดขึ้นอีกซึ่ง โดยความจริงแล้วเหตุผลที่ฝ่ายทหารเรื่อนำมา กล่าวอ้างนั้นก็มีส่วนจริงอยู่มาก เช่น กรณีข้าราชการคอร์รัปชัน และการสาธารณสุขโลก ไม่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งเหตุนี้เองทำให้รัฐบาลไม่สามารถรักษาเสถียรภาพไว้ได้ หลังการกบฏ โดยเฉพาะทางค่านับรัฐสภา ซึ่งปรากฏว่าหลังจากเหตุการณ์กบฏได้มีสมาชิกวุฒิสภา ๒๖ คน ร่วมกันเสนอมติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในรัฐบาลโดยไม่มีการลงมติ กรณีกบฏจลาจล ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔ ตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๓๐ ด้วยเหตุผลที่ว่าเพื่อนำความกระจ่างในกรณี กบฏดังกล่าวให้ประชาชนได้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดจลาจลครั้งนี้ โสภ เป็นผู้ออกการการปรามปรามการควบคุมสถานการณ์ ตลอดจนผลของการกบฏ ความเสียหายและเพื่อหาข้อสรุปอันเป็นหนทางป้องกันมิให้มีการกบฏจลาจลเกิดขึ้นอีกในอนาคต

การอภิปรายได้เริ่มขึ้น เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๔๙๔ ไปเสร็จสิ้นเอาเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๔^๒

การอภิปรายครั้งนี้วุฒิสภาได้ตั้งประเด็นไว้ ๖ ประเด็นด้วยกันคือ^๓

๑. เหตุและผู้ออกเหตุ
๒. การปรามปรามและการควบคุมสถานการณ์
๓. ค่าใช้จ่ายและการใช้จ่ายในการปรามปราม
๔. ผลเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินของประชาชนตลอดจนทรัพย์สินของชาติ
๕. การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย
๖. การป้องกันเหตุการณ์ทำนองเดียวกันมิให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต

การอภิปรายของวุฒิสมาชิกครั้งนี้จะออกไปในทำนองซักฟอกรัฐบาล เกี่ยวกับการปรามปรามฝ่ายกบฏโดยให้ความเห็นใจแก่ทหารเรื่ออยู่มาก คงจะเห็นได้จากกรอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

^๑ รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๓/๒๔๙๔ (สามัญ) (๒๗ ตุลาคม ๒๔๙๔)

^๒ เรื่องเดียวกัน

^๓ เรื่องเดียวกัน

ในประเด็นแรกเกี่ยวกับสาเหตุของการกบฏ สมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่ได้หยิบยกเอาข้อที่ว่า
จะเป็นสาเหตุให้ขึ้นมา มีทั้งปัญหาค่าครองชีพ การคอร์รัปชันในวงราชการ การใช้อภิสิทธิ์ต่าง ๆ
ในวงราชการ การที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือฝ่ายนิติบัญญัติโดยมิชอบ การที่ผู้ถืออำนาจของรัฐบาล
มีอิทธิพลในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การตั้งรัฐมนตรี ถอดถอนการที่ประชาชนไม่ได้รับ
บริการสาธารณะตามสมควร และปัญหาความจุ้มของโจรผู้ร้ายว่าปัญหาใดเป็นที่ เป็นสาเหตุแท้จริง
ของการกบฏ นอกจากนี้วุฒิสภายังได้แสดงถึงความไม่เชื่อถือนในแถลงการณ์ของรัฐบาลที่ว่า หนังสือ
สื่อพิมพ์จะมีอิทธิพลหรือที่จะทำให้เกิดการปฏิวัติ รัฐประหาร และไม่เชื่อถ้อยว่าเป็นการแทรกแซง
ของคอมมิวนิสต์ แต่กลับขอร้องถามเอาว่า จากแถลงการณ์ของคุณะฤชาชาติ คุณะมุ่งต่อคณะรัฐประหาร
เป็นสำคัญ และได้ตั้งข้อสงสัยเถกเถาเคยมีการกระทบกระทั่งกันหรือไม่ ระหว่างคณะรัฐประหารกับ
ทหารเรือส่วนน้อยผู้ก่อการกบฏ

เกี่ยวกับการปราบปรามและการควบคุมสถานการณ์ ในจำนวนสมาชิกที่ร่วมอภิปรายในหัว
ข้อนี้ ทุกคนต่างคำหมิในกรณีรัฐบาลทำการปราบปรามรุนแรง เกินกว่าเหตุ เพราะในสถานการณ์
ของฝ่ายกบฏที่ผ่านมามีส่วนนั้น อย่างไรเสียฝ่ายกบฏก็ต้องแพ้นั่นเอง จึงจะเห็นได้จากการอภิ-
ปรายของพลโทพระยาอภิสงครามว่า

ข้าพเจ้าขอเรียนตามถึงการดำเนินการปราบปรามด้วยกำลังอาวุธแก่พวกกบฏจลาจลนั้น
ก็ยอมรับที่เข้าใจในทางทหารว่าย่อมต้องการความเด็ดขาดที่สุด เร็วที่สุด รุนแรงที่สุด
นับเป็นความประสงค์ในทางทหาร แต่ว่าในการกบฏจลาจลนี้ยัง อยู่นอยู่ในกลางพระนคร
ในกลางชุมชนชน ในบริเวณอันมีสถานที่อันมีค่าในทางศิลป ในทางทรัพย์สินสมบัติและในทาง
ประวัติศาสตร์ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อได้ใช้กำลังรุนแรงด้วยการทิ้งระเบิดนั้น
จึงมีเสียงกล่าวกันว่าอย่างนี้ นี้ไม่ใช่เสียงของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าได้ฟังมาว่า
อย่างนี้รุนแรงเหลือเกิน การปราบปรามได้คิดถึงที่จะให้พวกประชาชนรวมทั้ง เด็กและ
ผู้หญิง อะไรเหล่านี้ ได้ปลอดภัยแล้วหรือยัง

และนอกจากนี้ก็ยังโจมตีในเรื่องการทิ้งระเบิดเรือศรีอยุธยาว่า ไม่เป็นสิ่งสมควรกระทำ
เพราะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติของชาติ หิ้ง ๆ โอกาสที่จะยุติเหตุการณ์โดยวิธีสันติยังมีอยู่
นอกจากนั้นยังอาจเป็นอันตรายแก่นายกรัฐมนตรี เองที่ถูกกักขังอยู่ในเรือรบหลวงศรีอยุธยาอีกด้วย
หลังจากนั้นได้ดำเนินพิจารณา และทหารซึ่งมีแผนปราบปรามการกบฏไว้ล่วงหน้า คือฝ่ายทหาร

ได้แก่แผนยุทธการที่ ๓ ส่วนฝ่ายตำรวจได้แก่แผนนเรศวร ซึ่งแสดงว่าทั้งสองฝ่ายทราบอยู่แล้วว่าจะมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นแต่ก็มีได้แก้ไขประการใด กลับมีแผนกอบที่จะทำการปราบปรามกันเอง ตำรวจควรจะมีแผนพิทักษ์สันติราษฎร์มากกว่าแผนปราบปราม และพร้อมกันนั้นได้ทำการดำเนินการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่ไต่เต่งตั้งขึ้นหลังจากได้มีการประกาศกฎอัยการศึกว่า เป็นไปอย่างไร้ถูกต้องตามหลักการเป็นการทำตามอารมณ์มากกว่า ส่วนในด้านแถลงการณ์ของฝ่ายรัฐบาลก็ถูกตำหนิในเรื่องของแหล่งของแถลงการณ์ซึ่งควรจะมีศูนย์รวมอยู่ที่รัฐบาลแห่งเดียว แต่แถลงการณ์คราวนี้ต่างคนต่างออก มีทั้งของรัฐบาล ทั้งของกระทรวง-กลาโหม กองทัพบก กองทัพอากาศ และตำรวจ โดยเฉพาะช่องทหารอากาศนั้นใช้คำพูดที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง เช่นจะยอมให้เรือหรือยุทโธบายเหมือนสิ่งอย่าง เป็นต้น ทั้งนี้ทำให้เห็นได้ว่ารัฐบาลตกอยู่ในภาวะปั่นป่วนจนไม่สามารถคุมสถานการณ์ไว้ได้ จุดสำคัญอีกประการหนึ่งที่น่ามาอภิปรายกันในประเด็นนี้ ได้แก่สมาชิกได้แย้ง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานและคำสั่งของรัฐบาล ซักกันในข้อที่เกี่ยวกับบุกเบิกการกบฏซึ่งรัฐบาลแถลงว่าเป็นการกระทำของทหาร เรือกลุ่มน้อยที่เกิดเข้าใจผิดต่อรัฐบาล แต่รัฐบาลกลับส่งกำลังของทหารบกเข้าไปอยู่แทนทหารเรือ ในสถานที่ตั้งของทหารเรือเดิม เช่นที่กองสัญญาณ ถนนวิฑู และสวนอนันต์ ผังธนบุรี ซึ่งไม่ควรกระทำเพราะเป็นผลกระทบถึงทหารเรือส่วนใหญ่ นอกจากนั้นในการปรับปรุงกองทัพเรือ กรรมกรที่ตั้งขึ้นก็มีทหารเรือเข้าร่วมอยู่ด้วยเพียง ๑ ใน ๔ เท่านั้น กำลังนาวิกโยธินซึ่งทางสากลถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกองทัพเรือก็ถูกลดกำลังลงอย่างมาก กับทั้งการปรับปรุงกองทัพเรือก็ทำกันอย่างกระชั้นชิดกับเวลาการกบฏมากเกินไป ย่อมทำให้ทหารเรือเสียกำลังใจเป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนการสั่งการเกินกว่าอำนาจหน้าที่ของบัญชาการทหารบกที่ทำการออกคำสั่งแก่ทหารเรือ ทั้งในการอภิปรายของหลวง ประกอบนิติสารว่า

หนังสือของบัญชาการทหารบกเลขที่ ๑๗๗/๒๔๕๔ ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ประกาศในหนังสือตรวจหน้า ๕๕ เป็นคำสั่งของบัญชาการทหารบกสั่งถึงบัญชาการมณฑลที่ ๒ ผู้บังคับการกองพันนาวิกโยธิน ชลบุรี ผู้บังคับการป้อมพระจุลจอมเกล้า ให้ปลดปล่อยทหารเรือแล้วรายงานไปให้ข้าพเจ้าทราบ

ลักษณะเช่นนี้เป็นการใช้อำนาจก้าวก่ายกันไม่สมควรกระทำ ควรที่จะนำหลักกฎหมายเข้ามากำหนดขีดชั้นของการสั่งการให้แน่นอน เพราะจะเป็นเครื่องป้องกันการกระทบกระทั่งได้เป็นอย่างดี

ส่วนการอภิปรายในประเด็นที่ 3 นั้นที่สำคัญก็คือการเข้าถึงอาหารเรือหลังการกบฏกับกำลังคนของทหารเรือที่มีความรู้ความสามารถที่ถูกปลดในคราวนี้ถึงประมาณ 70 คน ทั้งผู้ที่มีความดีและไม่มีความดี พวกที่ไม่มีความดีก็ควรให้กลับเข้ารับราชการตามเดิม. เพื่อมิให้เป็นการสูญเสียกำลังของชาติไปโดยเปล่าประโยชน์ นอกจากนั้นอาวุธต่างๆและยานพาหนะที่ทหารบกยึดมาได้จากทหารเรือ ควรจะคืนให้ทหารเรือไปเพื่อฝ่ายทหารเรือจะได้ทำหน้าที่กันอย่างเต็มกำลัง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการบังคับบัญชาเหล่าทหารต่างๆที่อยู่ในความดูแลของรัฐบาล ว่าเหตุใดรัฐบาลจึงไม่สามารถคุมกำลังเหล่านั้นไว้ได้ ส่วนการแต่งตั้งทหารเรือที่ไม่ได้สังกัดอยู่ในกองทัพเรือโดยตรงให้เป็นผู้บัญชาการทหารเรือ (พลเรือโท ยุทธศาสตร์โกศล) จะเป็นการบั่นทอนจิตใจของทหารเรือ ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่เพราะผู้ที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวควรมาจากพวกเขาเหล่านั้นเอง มิใช่แต่งตั้งจากบุคคลภายนอก(ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งอยู่ในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม)

ต่อขอถามของวุฒิสมาชิกดังกล่าวแล้ว คณะรัฐบาลนำโดยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี พระมกุฎาภิเษกศาสตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง พลตรีปลด ปลดปรักษ์ พิบูลภาณุวัฒน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลเรือตรีหลวงสุนาวันวิวัฒน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม นายवरการบัญชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พลเอกมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พลตรีบัญญัติ เทพหัสดินทร์ ณ อยุธยา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย หลวงอรอดพรพิศาล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม ร่วมกันทำการตอบโต้ข้อซักถามของวุฒิสมาชิก โดยใช้คำตอบที่แน่ชัดบ้างและกำกวมบ้าง เช่นในเรื่องสาเหตุกบฏ ก็ไม่ได้ข้อเท็จจริงเพราะจอมพลแปลก พิบูลสงครามมักเป็นเรื่องของศาลเสียว่ารัฐบาลไม่อยากจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเพราะคดีกำลังอยู่ในชั้นศาล จะมาพิจารณาอีกเองไม่เหมาะสม ส่วนเรื่องค่าครองชีพสูง การคอร์รัปชัน รัฐบาลยอมรับว่าค่าครองชีพสูงจริง แต่เป็นการสูงขึ้นตามภาวะการของโลก คอร์รัปชันมีจริงแต่ก็ให้ชี้ให้เห็นคณะกรรมการทำการปราบปรามอยู่แล้ว. โดยพลตรี ปลด ปลดปรักษ์ ส่วนกรณีที่จะเปิดเรือรบหลวงศรีอยุธยา จอมพลแปลก พิบูลสงครามให้เหตุผลว่าเป็นเพราะต้องการให้เหตุการณ์สงบลงโดยเร็ว เพราะต้นตอแห่งการกบฏอยู่ที่เรือรบหลวงศรีอยุธยา. ส่วนเรื่องการปราบปรามรุนแรงนั้นก็เพื่อให้มีประสิทธิภาพและนำความสำเร็จมาให้โดยเร็ว ด้วยเกรงว่าถ้าปล่อยนานไปทหารเรือซึ่งก่อการกบฏแต่แรกที่เป็นเพียงกลุ่มบุคคลเล็ก ๆ จะมีกำลังเพิ่มมากขึ้น และอาจถูกแทรกแซงจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ ส่วนการที่ลดกำลังทหารเรือนั้น ลดลงเท่าที่จำเป็น เพื่อจะได้แบ่งส่วนที่เคยบำรุงในทางที่ไม่จำเป็น ไปปรับ -

ปรุงส่วนสำคัญอื่น ๆ ในกองทัพเรือให้เจริญขึ้น

ส่วนในเรื่องการยกอาวุธและพาหนะนั้น รัฐบาลคิดว่าทำไปตามความจำเป็นและก็จะพิจารณาคืนอาวุธที่ทหารเรือยังมีหน้าที่ใช้อยู่ แต่ถ้าอาวุธใดเห็นว่าไม่มีประโยชน์สำหรับทหารเรืออีกแล้ว หลังการปรับปรุงกองทัพเรือก็จะไต่ถามโดยหน่วยอื่น ๆ รับไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สำหรับคณะกรรมการปรับปรุงนั้น รัฐบาลก็กล่าวแล้วว่า ที่ต้องตั้งกรรมการจากกองกำลังต่าง ๆ ก็เพราะเหตุว่าคณะกรรมการชุดนี้มีใช้แต่ทำหน้าที่ปรับปรุงกองทัพเรือเท่านั้น แต่จะทำการปรับปรุงกองทัพอื่นด้วย ส่วนที่ว่าทำไมมาทำในเวลากระชั้นชิด จะทำให้ทหารเรือเสียกำลังใจนั้น ทางรัฐบาลก็ว่าโครงการปรับปรุงกองทัพเรือนี้มีใกล้เคียงคำวิ มีมานานแล้ว แต่ยังไม่สพบโอกาสที่จะทำ

ในเรื่องการควบคุมทหารเหล่าต่าง ๆ นั้น ทางฝ่ายรัฐบาลก็แย้งว่า หน้าที่บังคับบัญชาแต่ละกองทัพอู่ที่บัญชาการกองทัพเหล่านั้นมี ใช้อยู่ที่รัฐบาล

ในที่สุดของกรรณการร้ายทั้งฝ่ายวุฒิสภาและฝ่ายรัฐบาลก็ได้เสนอข้อแก้ไขอันจะนำมาซึ่งความสงบภายในประเทศโดยสรุปคือ

ฝ่ายวุฒิสภาเสนอ

๑. การพัฒนาประชาธิปไตย ให้รู้ว่ประชาชนไทยคืออะไร ควรสู้กันที่ไหน ราษฎรมีหน้าที่เลือกผู้แทนเข้ามาติดกับรัฐบาลในสภา ไม่ชอบรัฐบาลก็เปลี่ยนแปลงกันโดยวิธีทางรัฐธรรมนูญ
๒. ให้รัฐบาลปฏิบัติตามนโยบายซึ่งได้แถลงไว้ต่อสภาโดยครบถ้วน สิ่งใดที่ปฏิบัติไม่ครบถ้วนก็ขอให้พยายามจนสุดความสามารถ
๓. ทหารควรเป็นทหารของชาติโดยนัยแห่งรัฐธรรมนูญ ควบเหตุการดัดกฎในประเทศไทยทุกคราวใช้กำลังทหาร จึงขอให้มีการอบรมทหารตั้งแต่ผู้น้อยที่สุดถึงผู้ใหญ่ที่สุด ให้สำนึกว่าทหารมีไว้ป้องกันประเทศ ไม่ควรแสวงหาอำนาจทางการเมือง
๔. ฝ่ายบริหารควรปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด จะเป็นจุดสำคัญที่จะป้องกันการกบฏจลาจล
๕. ย้ำว่าค่าครองชีพเป็นเรื่องสำคัญควรแก้ไข

รัฐบาลเสนอ

๑. บูรณะประเทศตามนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้การศึกษาแก่ประชาชน
๒. จะยึดหลักการปกครอง**ปดะ** เทศถือรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดเพียรพยายามที่จะสร้างคนให้รู้จักระบอบประชาธิปไตยตามระบอบรัฐธรรมนูญและประเพณี
๓. จะปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่และถ้าสิ่งไหนไม่ดีทางรัฐสภามีโอกาสที่จะแก้ไขหรือตั้งกระทู้ไต่ถามรัฐธรรมนูญโดยครบถ้วน
๔. จะทำตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ในรัฐสภาจนสุดความสามารถ

จะเห็นได้ว่าการอภิปรายครั้งนี้ วุฒิสภาได้ดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณกฎ ๒๕ มิถุนายน คงจะเห็นได้จากกรณที่วุฒิสมาชิกทั้ง ๒๖ คน ที่เสนอขอเปิดอภิปรายครั้งนี้ ถูกฝ่ายรัฐบาลกล่าวหาว่าทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านรัฐบาล ด้วยเหตุว่ารัฐบาลเป็นฝ่ายปราบกบฏ เมื่อการกบฏเสร็จสิ้น วุฒิสภา ขอเปิดอภิปรายรัฐบาล ก็เท่ากับเป็นฝ่ายค้านรัฐบาล และเป็นข้างเดียวกับฝ่ายกบฏ นอกจากนั้นยังกล่าวหาว่า ถึงแม้วุฒิสภาจะไม่ไซ้พรรคการเมืองฝ่ายค้านโดยนิตินัย แต่ก็เป็นโดยพฤตินัยกันนี้เป็นต้น ซึ่งมูลเหตุที่ทำให้วุฒิสมาชิกกลุ่มนี้ถูกกล่าวหา มาจากการที่รัฐบาลไม่สามารถจะควบคุมวุฒิสมาชิกกลุ่มนี้ได้ เพราะวุฒิสมาชิกชุดนี้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๒ กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงเลือกผู้ที่จะเข้าดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกด้วยพระองค์เอง

ม. ๕๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๐๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทน และมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ ซึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าวุฒิสมาชิกเป็นอิสระจากรัฐบาลโดยเด็ดขาด เพราะมิได้เป็นผู้ที่รัฐบาลกำหนดตัวขึ้นเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าถวายให้ทรงลงพระปรมาภิไธยดังเช่นรัฐธรรมนูญบางฉบับกำหนด จึงทำให้สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ถึงแม้ว่าในการอภิปรายครั้งนี้ จะมีได้ช่วยเสริมสร้างให้เกิดแนวป้องกันกรณกฎจลาจลในขณะนั้น แต่ก็ยังผลให้รัฐบาลต้องให้คำรับรองว่าจะทำการบริหารประเทศให้ตรงตามวัตถุประสงค์

ประสงค์ที่ให้ไว้ ณ ที่ประชุมวุฒิสภานี้อีกครั้งหนึ่ง และนอกจากนั้นการอภิปรายของวุฒิสมาชิกครั้งนี้เท่ากับเป็นการตั้งรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลดำเนินการต่อทหารเรือด้วยความเป็นธรรมต่อไป อีกทั้งทำให้รัฐบาลต้องระมัดระวังตัวยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงานให้เป็นไปโดยถูกต้อง เพราะแม้ว่าขณะนั้นสมาชิกสภาผู้แทนจะไม่ทำการคัดค้านรัฐบาล เพราะรัฐบาลมีอิทธิพลอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็กลับมีวุฒิสมาชิกเป็นผู้คอยสกัดกั้นการกระทำของรัฐบาลอยู่

แต่อย่างไรก็ตาม การกบฏครั้งนี้ก็ไคล่กลายเป็นหนทางที่ทำให้ฝ่ายบริหารชุดจอมพลแปลก พิบูลสงคราม สามารถคุมกำลังอำนาจทุกฝ่ายไว้ในมือได้เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากการปรับปรุงกองทัพเรือโดยตัดกองกำลังทางบกอันจะเป็นกำลังของทหารเรือในการยกพลขึ้นบกเพื่อการจู่โจมลงใต้ และนอกจากนั้นยังสามารถแต่งตั้งบุคคลที่รัฐบาลให้ความไว้วางใจเข้าควบคุมส่วนสำคัญของกองทัพเรือไว้ จึงทำให้สถานะของรัฐบาลในคานากำลังอำนาจเข้มแข็งขึ้น และจะเข้มแข็งตลอดไปถ้าไม่เกิดชัคคิน้องขึ้นเสียก่อน

อย่างไรก็ตาม แม้ช่วงระยะเวลาการเลือกตั้งจะใกล้เข้ามาแล้ว ทั้งที่รัฐบาลได้แถลงแต่สถานะภาพที่ไม่มั่นคงของรัฐบาลอันเกิดจากเหตุที่รัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นรัฐบาลผสมซึ่งจะต้องเผชิญกับปัญหาที่ยากเกี่ยวกับการเอาใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ให้ความสนับสนุนแก่รัฐบาลยุคต่อมาเป็น และรัฐมนตรีซึ่งจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ใช้ความสามารถเลือกสรรมาจากบุคคลชั้นนำในพรรคการเมืองต่าง ๆ กันในสภาผู้แทนก็ยังระส่ำระสาย มีการเคลื่อนไหวเตรียมการอาศัยอิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่นั้นเอง ไปหาเสียงเพื่อจะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาสู่สภา ในสมัยต่อไปกันอย่างออกหน้าออกตา ซึ่งถ้าหากผลการเลือกตั้งที่กำลังจะมาถึงออกมาในรูปที่บุคคลเหล่านี้ได้กลับเข้ามาเป็นฝ่ายมีเสียงข้างมาก ก็ย่อมจะต้องบีบบังคับรัฐบาลโตมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะเข้าครองอำนาจทางการเมืองเสียเองก็ได้ ทั้งนี้จึงทำให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม และคณะรัฐประหารซึ่งทำหน้าที่ควบคุมสถานการณ์ของบ้านเมืองอยู่ในขณะนั้น เห็นว่าจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อฐานะของตนเป็นอย่างยิ่ง รัฐประหารจึงได้เกิดขึ้นอีก เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ โดยฝ่ายรัฐบาลเอง

^๑ ปลาทอง (ประจวบ ทองอุไร), พรรคการเมืองไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๘) หน้า ๑๘๘

ทั้งนี้ถ้าหากรัฐบาลได้ทำการวิเคราะห์ถึงข้อกล่าวหาพวกกบฏ เหตุการณ์อาจไม่เป็นไปในทำนองนี้ อีกทั้งในขณะนั้นโอกาสที่จะปรับปรุงคณะรัฐบาลก็เปิดไปแล้ว โดยเพียงแต่คณะรัฐบาลจะยกเอาเหตุผลของฝ่ายกบฏมาพิจารณาปฏิบัติโดยไม่คิดว่าเป็นเรื่องที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ฐานะของรัฐบาล แต่รัฐบาลกลับไม่หยิบยกปัญหาเหล่านั้นขึ้นมาพิจารณา ถึงแม้จะมีบ้าง เช่น การตั้งคณะกรรมการพิจารณาปฏิบัติราชการตามมติมหาชน (ก.ป.ช.) โดยมติดະรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2494 เพื่อให้การควบคุมข้าราชการให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน โดยสุจริต ปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรม ไม่ใช่อำนาจหน้าที่กตัญญูแห่งราษฎร ในทางการปกครอง การเศรษฐกิจ การทำมาหากิน¹ แต่ก็มิได้มีผลงานก้าวหน้าแต่ประการใด โดยเฉพาะทางด้านการรักษาความสงบภายในบ้านเมืองทุกชั้นราษฎร แม้กรมตำรวจจะมีความเจริญ ขึ้นทัดเทียมกับทัพบก แต่ความสงบสุขของประชาชนกลับไม่มี

ทั้งนี้จึงทำให้เห็นได้ว่า ความบีบคั้นต่าง ๆ เหล่านี้ของราษฎร เมื่อมีมากเข้า ประกอบเข้ากับความแตกแยกของคณะรัฐประหาร ในที่สุดนำมาซึ่งการรัฐประหารครั้งใหม่ต่อไป

สรุปแล้วการบริหารก่อนการกบฏ กับหลังการกบฏไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลย ยังคงเป็นอยู่ในลักษณะเดิม

4.2 ความเสียหาย

ดังที่ได้ทราบจากเหตุการณ์กบฏ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2494 แล้วว่าในการปราบกบฏครั้งนี้เป็นการระดมกำลังรบถึง 2 กองทัพ ประกอบเข้ากันกำลังตำรวจ ซึ่งปฏิบัติการเต็มไปด้วยการใช้อาวุธร้ายแรงทุกชนิดเท่าที่มีอยู่ ตั้งแต่ปืนจนถึงลูกกระบอก ซึ่งเป็นการแน่นอนที่ว่า นอกจากความเสียหายในหน่วยที่ทำการสู้รบเองแล้ว ประชาชนก็จะต้องพลอยได้รับความเสียหายด้วยเช่นกัน ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งจากส่วนที่เกิดจากการสู้รบ และการโจรกรรม ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างที่มีการกบฏ อันอาจประมวลความเสียหายซึ่งเกิดจากเหตุการณ์ครั้งนี้ได้ คือ²

ประชาชนต้องเสียชีวิตถึง 418 คน บาดเจ็บสาหัส 85 คน และไม่สาหัส 210 คน

¹ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันที่ 1 ธันวาคม 2494, หน้า 4

² รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 4/2494, เรื่องเดิม

ทหารบกเสียชีวิต ๑๙ คน บาดเจ็บสาหัส ๑๑๕ คน

ทหารเรือเสียชีวิต ๔๓ คน บาดเจ็บ ๘๙ คน

ตำรวจตาย ๕ คน บาดเจ็บ ๓๘ คน

ทางคานทรัพย์สินค้าเสียหาย ของประชาชนตามที่รัฐบาลแถลงมีจำนวนถึง ๖ แสน ๙ หมื่น บาท ทรัพย์สินจำนวนนี้ยังมีกรรมถึงทรัพย์สินซึ่งถูกขโมย และยังมีกรรมค่าทำศพราษฎรผู้เสียชีวิตด้วย

สำหรับกองทัพทั้ง ๓ และตำรวจนั้น ความเสียหายค่อนข้างสูงเช่นกัน ทหารบกเสียหายประมาณ ๖ ล้านบาท ทหารเรือเสียหายประมาณ ๓ ล้าน ๕ แสนบาท โดยที่ยังมีกรรมค่าเรือรบหลวงศรีอยุธยาและเรือคำรนสินธุ์ ที่อัปปางลงและยังประมาณค่าไม่ได้ แต่ราคาเดิมของเรือศรีอยุธยานั้นมีมูลค่า ๒ ล้าน ๙ แสนบาท คำรนสินธุ์ ๒ แสน ๕ หมื่นบาท นอกจากนั้นเงินของกองทัพเรือยังสูญหายไปอีก ๑ ล้าน ๒ แสนบาท กรมอุทการเรือไฟไหม้พร้อมกับเรือเพลิงอาวุธยุทธโฆปกรณ์ทันสมัยสูญหายมากมาย ส่วนทหารอากาศ ที่สูญเสียชีวิตไปก็ยังมีเฉพาะคาน้ำมัน เครื่องบิน และลูกกระบอก มูลค่าประมาณ ๑ แสน ๘ หมื่นบาท สุดท้ายทางคานตำรวจทรัพย์สินเสียหายมีมูลค่า ๓ แสน ๘ หมื่นบาทเศษ

ส่วนงบประมาณของรัฐบาลในการปราบกบฏครั้งนี้ ใช้จ่ายเงินไปทั้งสิ้น ๑๕ ล้านบาทในงบสามัญและวิสามัญไม่ลงทุน ของกระทรวงกลาโหม และมหาดไทย ซึ่งทางรัฐบาลชี้แจงว่าเป็นการใช้จ่ายที่ถูกต้องตามกฎหมายทุกประการ

ผลจากการกบฏครั้งนี้ปรากฏว่ามีประชาชนต้องได้รับความเดือดร้อนมากมาย โดยเฉพาะผู้ที่ต้องเสียชีวิตไปนั้น นับได้ว่าเป็นราษฎรผู้ไม่รู้เห็นเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ประชาชนผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือโดยคาน รัฐบาลจึงได้จัดตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกคณะกรรมการพิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบภัยอันเนื่องจากการกบฏในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๔๙๔ มีจำนวน ๑๑ นาย มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ และพิจารณาจ่ายค่าทำขวัญแก่ผู้ประสบอันตรายอันเนื่องจากการกบฏ และการปราบปรามตั้งแต่ชั้นให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ที่ต้องอาวุธบาดเจ็บช่วยเหลือ

๑ หนังสือพิมพ์สยามนิกร, ฉบับประจำวันที ๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

๒ หนังสือพิมพ์สยามนิกร, ฉบับประจำวันที ๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

กับสยามนิกร, ฉบับประจำวันที ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

๓ หนังสือพิมพ์สยามนิกร; ฉบับประจำวันที ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

คาทำศพ และพิจารณาเหตุโยคะเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดแก่ทรัพย์สินของประชาชนตามควรแก่กรณี
อีกด้วย ประธานกรรมการชุดนี้ได้แก่ พระยารามราชภักดี ปลัดกระทรวงมหาดไทยจึงได้ให้
สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ถึงหลักเกณฑ์ ซึ่งรัฐบาลจะได้นำความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ประสบภัยคือ

- เสียชีวิต จ่ายเงินให้ ๑,๕๐๐ บาท
- ทุพพลภาพ จ่ายเงินให้ ๑,๒๐๐ บาท
- บาดเจ็บสาหัส จ่ายเงินให้ ๕๐๐ บาท

แต่ขณะเดียวกันก็ตกลงว่าต่อไปอีกว่า ในขณะที่ประชาชนส่วนมากมิได้มาแจ้งความให้คณะ
กรรมการทราบถึงความเสียหายดังกล่าว เจ้าหน้าที่ต้องออกสืบถามเอง ซึ่งในกรณีนี้อาจจะทำ
ให้ความช่วยเหลือไม่ทั่วถึง

สรุปแล้วราษฎรได้รับความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทางตรง ได้แก่ชีวิตร่างกาย และทรัพย์สิน เสียเวลาทำมาหากินต้องอพยพหลบภัยกระ-
จัดกระจาย อาวุธของฝ่ายกบฏสูญหายเป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าตกถึงมือโจรผู้ร้ายก็จะทำให้เกิด
ความเคืองครอนขึ้นอีก ทั้งนี้เป็นการทำลายขวัญและความรู้สึกอันดีของราษฎรอย่างมาก

ทางอ้อม ได้แก่ทรัพย์สินเครื่องมือเครื่องใช้ ของแผ่นดินที่ต้องถูกทำลายไป ตลอดจน
รายจ่ายจำนวนมากมายที่จำต้องจ่ายในการปราบปรามจลาจล และในขณะนั้นค่าเสียหายแก่ประชา-
ชนผู้ประสบภัยเคราะห์ ซึ่งแต่ละรายการก็จะต้องจ่ายจากงบประมาณแผ่นดินอันเป็นเงินของ-
ราษฎร ชีวิตทหารและตำรวจที่ต้องเสียไปในคราวนี้ก็เป็นผลเสียหายแก่ราษฎรเช่นกัน เพราะ
ทหารและตำรวจแต่ละคนจะต้องใช้เวลาและเงินแผ่นดินเป็นจำนวนมากเพื่อฝึกอบรมให้มี
ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสงบสุขของราษฎร

นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในฐานะที่เป็นแหล่งอิทธิพลของนายปรีดี พนมยงค์
ก็ต้องถูกฝ่ายทหารบุกเข้ายึดครองอยู่เป็นเวลาหลายเดือน โดยอ้างเหตุว่าทหารที่ถล่มจาก
สงครามเกาหลีไม่มีที่พัก

---

๑ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๔, หน้า ๒

4-3 ความคิดเห็นทั่วไปหลังการกบฏ

กรณีกบฏแมนฮัตตัน ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในแทบทุกวงการ ทั้งประชาชน รัฐบาล ก่องกำลังต่าง ๆ ตลอดจนสื่อมวลชน เพราะเหตุที่ว่าการกบฏครั้งนี้ เป็นการกบฏที่ทำความเสียหายอย่างมาก ทั้งชีวิตและทรัพย์สินตั้งกลาวแล้ว และเป็นเหตุการณ์กบฏที่แตกต่างไปจากการกบฏครั้งอื่น ๆ เพราะเหตุที่ว่าผู้ก่อการมิได้เป็นฝ่ายทหารบกแต่กลับเป็นทหารเรือ และรัฐบาลต้องใช้กำลังทางอากาศในการปราบปรามกบฏเป็นครั้งแรก

แต่การวิพากษ์วิจารณ์ไม่ได้เป็นไปอย่างเปิดเผยเท่าที่ควร นอกจากจะเป็นการวิจารณ์ที่มาจากทางฝ่ายรัฐบาลเอง ส่วนทางคำประชาชนนั้นถึงแม้จะมีการวิพากษ์วิจารณ์กันโดยทั่วไป แต่ก็ เป็นไปโดยเฉพาะกลุ่มของตนโดยไม่มีปฏิกริยาใด ๆ สื่อมวลชนที่จะเป็นสิ่งช่วยแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของประชาชน หรือเพื่อเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการกบฏทั้งทางด้านเหตุการณ์และขบวนการต่าง ๆ ไม่อาจเป็นไปได้อย่างเต็มที่เพราะเหตุว่าทางราชการกระทรวงกลาโหม ได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 ให้มีการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากการประกาศกฎอัยการศึกระหว่างการกบฏ บรรดาหนังสือพิมพ์ทุกฉบับจะต้องได้รับการตรวจอนุญาตจากคณะกรรมการตรวจข่าว ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงกลาโหม ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์บางฉบับเช่น สยามรัฐ นักเขียนหลายคนถูกห้ามเขียน ชาวบางชาวถูกห้ามตีพิมพ์ ทำให้ความกระจ่างในกรณีกบฏครั้งนี้ไม่มีผลเท่าที่ควร แต่กระนั้นก็ตามสื่อมวลชนก็ได้พยายามทำหน้าที่ของตนเท่าที่จะทำได้ในการให้ข้อคิดเห็นทางด้านต่าง ๆ อันพอสรุปได้ 3 ด้าน คือ

4.3.1 รัฐบาล

4.3.4 ฝ่ายตำรวจ

4.3.2 ฝ่ายกบฏ

4.3.5 ทิศนะของรัฐบาลและรัฐสภา

4.3.3 ประชาชน

¹ คณะกรรมการตรวจข่าวได้แก่

ก. พันเอกหาญ อุดมสรยุทธ

ข. วาทีพันเอกอมพร จินตกาเนนท

ค. ยูแทนกระทรวงต่างประเทศ

ง. หัวหน้ากองหนังสือพิมพ์กรมโฆษณาการ

จ. หัวหน้าแผนกเอกสารหนังสือพิมพ์กอง

สอบสวนกลาง กรมตำรวจ

4.3.1 ด้านรัฐบาล ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนอย่างมาก มีทั้งชมเชย ตำหนิ และเสนอแนะแนวปฏิบัติ

ตำหนิ ในข้อที่ว่านับแต่วันรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 เป็นต้นมาได้มีการรัฐประหารซ้อน หรือจะเรียกอีกนัยหนึ่งว่าการกบฏเกิดขึ้นเนื่อง ๆ แม้จะไม่เคยมีเหตุการณ์ร้ายแรงเท่าครั้งนี้ แต่ทำ ความกระทบกระเทือนแก่ประชาชนทุกครั้ง ทั้งนี้เพราะเหตุความกรุกปรานี่อันเป็นคุณสมบัติของคนไทย ตลอดจนความโกรธชงายหายเร็ว และความอ่อนโยนของรัฐบาลจนกลายเป็นอ่อนแอ จนกระทั่งเป็น โอกาสทำให้เกิดการกบฏขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า และได้ให้ข้อคิดเห็นในกรณีนี้ว่า แม้ฝ่ายรัฐบาลจะมีชัยใน การปราบปรามฝ่ายกบฏในครั้งใดก็จริง แต่จะรักษาสถานการณ์ไว้ได้นานเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับความ เค็ดขาดของรัฐบาล ที่จะต้องถือเป็นหน้าที่ในการจับตัวหัวหน้ากบฏมาลงโทษให้ได้ เพราะเชื่อแน่วา ถึงแม้เหตุการณ์ครั้งนี้จะสงบลง ก็อาจมีการกบฏซ้ำอีกได้ ถ้ารัฐบาลไม่สามารถจัดการกวาดล้างฝ่าย กบฏลงให้ราบคาบ นอกจากนั้นได้แนะนำให้ฝ่ายบริหารยึดเอากรณีนี้เป็นบทเรียน มิให้ปล่อยปละละเลย หรือให้อภัยต่อการกระทำของบุคคลเหล่านั้นอีกต่อไป อวยยอมให้มีการเอาความเข้าใจผิดมาเป็นเหตุ ในการกบฏหรืออย่าได้เห็นแก่หน้าบุคคลใดหรือพิจารณาการกระทำที่แล้ว ๆ มาของบุคคลใดมาเป็น เหตุลดหย่อนโทษ หรือลดล้างความผิดไม่ว่าจะกรณีเห็นแก่ความสัมพันธ์ภายในชาติหรือเหตุอื่นก็ตาม เพราะความเข้าใจผิดดังกล่าวอาจมีขึ้นอีกต่อ ๆ ไป และได้แนะนำให้รัฐบาลดำเนินการตัดให้แตกนลม โดยพยายามค้นหาตัวผู้กบฏมาลงโทษอย่างจริงจัง เพราะผู้ก่อการกบฏควรรับผิดชอบต่อผลที่ตนได้กระทำ ขึ้นและถ้ารัฐบาลมิได้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เด็ดขาดลงไป ก็จะเป็นตัวอย่างอันดีสำหรับนักการ- เมืองอื่น ๆ ที่จะถือเอาการปฏิวัติรัฐประหารเป็นเครื่องมือนำตนเข้าสู่อำนาจต่อไปอีก พร้อมทั้งได้ กล่าวชมเชยปฏิบัติการของรัฐบาลในการปราบปรามกบฏครั้งนี้จนสามารถรักษาสถานการณ์ไว้ได้

แต่นอกจากคำชมแล้วก็มีผู้ทักท้วงตำหนิการปราบปรามของรัฐบาลเช่นเดียวกัน ว่าการปราบปราม ของรัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพอากาศเป็นไปในลักษณะปฏิบัติการรุนแรงเกินกว่าเหตุ และ ประมาททำให้ราษฎรต้องพลอยได้รับเคราะห์กรรมไปด้วยทั้งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินของประเทศชาติโดยไม่สมควรอีกทั้งเห็นว่ารัฐบาลแก้ไขสถานการณ์ไม่ถูกต้องเหมาะสม

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันที ๕ กรกฎาคม ๒๔๙๔, หน้า ๑

และ เชื้อโรคที่ควรตัดให้สิ้น หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันที ๖ กรกฎาคม ๒๔๙๔, หน้า ๕

ที่จะใช้วิธีอ้อมขอมัน เพื่อรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินของประเทศที่มีจำนวนจำกัด และพิทักษ์ปกป้องราษฎร
มิให้ต้องได้รับความเดือดร้อน และอีกนัยหนึ่งทั้งฝ่ายกบฏและฝ่ายรัฐบาลกลัวกันแต่เป็นคนไทยด้วยกัน
ไม่สมควรที่จะใช้วิธีการรุนแรงเข้าประหัตประหารกัน

4:3:2 ฝ่ายกบฏ ฝ่ายกบฏนับได้ว่าถูกโจมตีจากสื่อมวลชนอย่างมาก โดยเหตุที่ความไม่เห็น
จากหลายฝ่ายเชื่อว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เกิดขึ้นเพราะความมั่งคั่งใหญ่โตสูง การแก่งแย่งตำแหน่งหน้าที่
ในวงราชการกันมากกว่าเหตุอื่น และยังกล่าวขึ้นเห็นว่าการกระทำครั้งนี้เท่ากับเป็นเครื่องแสดง
สัญลักษณ์ของคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจับอาวุธ นำเอาระเบียบวินัยของชาติมาบังคับขู่เข็ญ นำเอาเครื่องแบบ
ของชาติมาประพฤติเยี่ยงโจร เป็นการกระทำที่ผิดแผนการผิดผลาด ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราษฎร
และทรัพย์สินของชาติมากมาย ² อีกทั้งยังทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
โดยอ้างพระนามผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แ่ก่ตั้งบุคคลที่มิใคร่เห็นเขาคำรงตำแหน่งราชการ
นอกจากนั้นการกระทำครั้งนี้ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนทางด้านกาารต่างประเทศด้วย เนื่องจาก
เหตุที่ทำการทำการในขณะที่มีการต้อนรับเรือซุกแมนฮัตตัน อันเป็นเรือที่ประเทศสหรัฐอเมริกาส่งมา
ช่วยเหลือท่ามกลางบรรดาทูตานุทูตจากประเทศต่าง ๆ

4:3:3 หายนะของชน จุดที่สื่อมวลชนใช้เป็นข้อโจมตีการกบฏครั้งนี้มากที่สุดคือ ความเดือด
ร้อนของประชาชนที่ได้รับจากการกบฏ ในข้อที่ว่าไม่ว่าจะเกิดกบฏรัฐประหารครั้งใด ๆ ก็ตาม ประชาชน
ผู้นับถือพระเจ้าจะต้องพลอยรับเคราะห์ไปด้วยทุกครั้ง โดยเฉพาะในการกบฏครั้งนี้ซึ่งนับว่ารุนแรงที่สุดเท่าที่
มีมา ราษฎรต้องได้รับความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังกล่าวมาแล้ว และเชื่อแน่ว่าไม่มีเหตุ
ผลอะไรที่จะทำให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศเห็นด้วยกับการกระทำเช่นนี้ เพราะครั้งนี้มิใช่
เป็นครั้งแรกที่เหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง เหตุการณ์เหล่านั้นแต่ละครั้งเมื่อได้รับความสำเร็จ ก็
ไม่เคยส่งผลกระทบต่อชนชั้นสำหรับประชาชนแต่อย่างใด นอกจากความเสียหาย ฉะนั้นย่อมไม่เป็นการ
แปลกที่ประชาชนจะไม่ให้การสนับสนุนและไม่เชื่อว่าจะมีอะไรที่คิดขึ้นสำหรับประชาชนเมื่อการรัฐประหาร

^๑ ประเก็น กลองควรวโรค, 50 ปีของข้าพเจ้า , (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513) หน้า

~~๑๒๖๑๓~~

^๒ "นายรำ", หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันที 4 กรกฎาคม 2494, หน้า 4

สำเร็จลง

สรุปแล้ว สื่อมวลชนได้เตือนให้ผู้ถืออาชญากรรมมีกระวังการกระทำให้อยู่ในครรลองที่กั เพราะประชาชนทั่วไปกำลังเกิดความเบื่อหน่ายและคับแค้นใจในพฤติกรรมในบ้านเมืองขณะนั้น จนเกือบจะถึงขีดสุดแห่งความอดทนแล้ว และได้ให้ความคิดเห็นต่อไปว่าชาติไทยนั้นเป็นของคนไทยทั้งปวง มีใช้คณะบุคคล ถ้าจะทำนุบำรุงชาติไทยก็จะต้องทำด้วยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งปวงโดยชอบด้วยเหตุผลและกฎหมาย

4.3.4 ส่วนทัศนะของฝ่ายตำรวจ ในกรณีกฎคราวนี้ ปกใจในทางที่ว่าเป็นการกบฏที่มีผลต่อเนื่องจากการกบฏ ๑ ตุลาคม ๒๔๙๑ และ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒ โดยที่ทางการตำรวจ มีข้อสงสัยว่าภายหลังจากการกบฏครั้งนั้นเป็นต้นมา บรรดานักการเมืองฝ่ายตรงข้ามก็ไต่หัดเข้าฟังอิทธิพลของกองทัพเรือและปีกเอากองทัพเรือเป็นที่สักอาศัย นอกจากนั้นก็ให้ทัศนะเกี่ยวกับเหตุที่ทำให้เกิดการกบฏว่าเนื่องมาจากความฉิบหายของนักการเมืองที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลซึ่งมุ่งหวังแต่จะเอาประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้งแต่เพียงฝ่ายเดียว และเนื่องจากว่ารัฐบาลปัจจุบันได้ทำการทำนุบำรุงประเทศ จนกระทั่งเกิดผลดี ในระบบการเมืองदारเศรษฐกิจ ตลอดจนกิจการต่างประเทศอันเป็นเหตุให้นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามหมดโอกาสในอันที่จะใช้จุดบกพร่องต่าง ๆ ในการโจมตีรัฐบาล ซึ่งจะเป็นวิถีทางที่จะเข้าต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองปกครองตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ เพราะประชาชนหมดความเลื่อมใส ไม่มีใครเห็นพ้องด้วย โดยเห็นได้จากการกบฏหลายครั้ง ในสมัยรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ทองลมเหลวลง และนอกจากนั้นจากการกบฏ ๑ ตุลาคม ๒๔๙๑ และ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒ แม้ว่าทางการจะสามารถจับตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ แต่ก็มิใช่ชั้นหัวหน้า ตัวการหลายคนยังหลบหนีไปได้^๑ คราว และผลจากการที่รัฐบาลไม่อาจปราบปรามฝ่ายกบฏได้อย่างหมดสิ้น หรือเพราะการหลบหนีไปได้ของบุคคลเหล่านี้เองทำให้เป็นสาเหตุต่อเนื่องมายังกบฏแมนฮัตตัน^๒

^๑ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันที ๑ กรกฎาคม ๒๔๙๔, หน้า ๓

^๒ วารสารตำรวจ, เรื่องเดิม, หน้า ๑-๕

ส่วนแผนของผู้ออกการกบฏ ทางด้านตำรวจมีความเห็นว่า ผู้ออกการในชั้นแรกคิดจะเริ่มงาน โดยการจับและใช้อาวุธฆ่าบุคคลสำคัญในวงการบริหารการในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๔ อันเป็นวันตรงกับวันระลึกของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีพิธีเปิดศึกในทำเนียบรัฐบาลด้วย แต่แผนการครั้งนี้ไม่อาจเป็นไปได้ จึงได้คิดวางแผนจับจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๔ แทน

และยังได้บังคับนโยบายที่ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลได้จัดทำขึ้นก่อนที่คณะรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม จะเข้าบริหารประเทศไปในทำนองเป็นการปฏิบัติการต่อเนื่องกับการกบฏแมนฮัตตัน โดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ขณะนั้นได้เกิดระบบการปกครองแผนใหม่ ซึ่งผิดไปจากธรรมเนียมประเพณีของไทย โดยการปกครองนี้จะจัดแบ่งเขตพื้นที่ของประเทศออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้รัฐบาลในขณะนั้นส่งพวกพ้องเข้าไปปกครอง โดยระบอบมหาชนรัฐ ล้มล้างพระมหากษัตริย์ นั่นคือพวกกบฏยูงจึงฝ่ายนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์นั่นเอง

ใ้รับการ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเหตุไม่สงบที่เกิดจากนักการเมืองไทยว่ามักเกิดขึ้นโดยคนกลุ่มน้อย ถ้าเป็นพวกทหาร ก็จะมีปรุปรุเหตุมาแต่ความนิยมหนุนให้ทำร้ายกันเอง โดยนักการเมืองก่อเหตุการณ์ขึ้นก่อน จนถึงขั้นปะทะกัน และแบ่งค่ายแบ่งพวกกันน้อยอย่าง เล็กซาค แต่อาจจะกล่าวได้ว่า เหตุการณ์ที่ได้บังเกิดขึ้นแต่ละครั้งไม่ค่อยจะสมเหตุสมผลนัก เพราะประเทศไทยดำเนินการปกครองประเทศโดยระบอบประชาธิปไตย ที่ถือการประชุมเป็นใหญ่ มีอะไรก็ต้องนำมาเข้าประชุมปรึกษากัน เสียข้างมากกว่าเอาอย่างไรก็ต้องเอาอย่างนั้น

4.3.5 ทัศนะของรัฐบาลและรัฐสภา รัฐบาลได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการกบฏครั้งนี้ว่าการกบฏเกิดจากทหาร เรือส่วนน้อยกลุ่มหนึ่งที่มีความเข้าใจผิดในการบริหารงานของรัฐบาลบางประการ ซึ่งรัฐบาลได้แถลงในขณะนั้นว่ายังไม่พร้อมที่จะเปิดเมฆ และจากการประชุมของเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่กระทรวงมหาดไทย ก็มีความเห็นกันว่า การกบฏจลาจลเกิดจากพวกของผู้มีอำนาจ ๒ ฝ่ายต่างมุ่งหวังที่จะให้ผู้มีอำนาจของตนเข้ามาครองตำแหน่ง และเมื่อการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลตามเจตนาไม่สำเร็จ ก็จับอาวุธขึ้นต่อสู้ชิงชัยกัน ^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔

^๒ หนังสือพิมพ์สยามนิกร, ฉบับประจำวันที ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๙๔, หน้า ๔-๕

และนอกจากนั้น อธิบดีกรมโฆษณาการได้แถลงเพิ่มเติมเป็นพิเศษว่า เนื่องจากกรณีที่เกิดขึ้น เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ศกนั้นนั้น ปรากฏจากการสอบสวนและขอเท็จจริงจากบุคคลที่สอบสวนมากเห็นว่า หนังสือพิมพ์ได้เป็นต้นเหตุของการกบฏนั้นด้วย เพราะบุคคลที่ฟ้องหาทหารเรือได้กล่าวถึงกรณีข้าราชการทุจริตหรือคอร์รัปชันตลอดจนความเหลวแหลกต่าง ๆ นั้น เพราะเชื่อว่าหนังสือพิมพ์หลายฉบับนำลงอยู่เป็นประจำนี้ แสดงว่าหนังสือพิมพ์ที่ลงข่าวดังกล่าว ทำให้พวกกบฏเชื่อถือ และโดยปราศจากหลักฐานที่แน่นอน ฉะนั้นหลังจากที่รัฐบาลประกาศยกเลิกกฎอัยการศึกแล้ว จึงขอร้องไห้บรรดาหนังสือพิมพ์ เสนอข่าวในทางร่วมมือและมีหลักฐานแน่นอน เพื่อมิให้เป็นภัยแก่ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองดังเช่นที่เกิดขึ้นมาแล้ว

ทางค่านรัฐสภาโดยเฉพาะทางคณะวุฒิสภามีข้อสรุปที่แตกต่างไปจากฝ่ายอื่น คือ วุฒิสภาได้ยกเอาข้อบกพร่องของรัฐบาลขึ้นมาเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการกบฏจลาจล ว่ารัฐบาลมิได้บริหารงานให้เป็นไปตามคำปฏิญาณ คือการปกครองไม่เป็นธรรม ทางคณะผู้แทนราษฎรก็มุ่งแต่จะกอบโกยผลประโยชน์ใส่ตนโดยไม่นึกถึงประชาชน และกล่าวหาว่ารัฐบาลจะปฏิเสธไม่ได้ว่าได้ซื้อเสียงสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎรถึง ไม่ได้อีกกันด้วยเงินอีกก็อีกกันด้วยผลประโยชน์ตอบแทน

แต่จากทัศนะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นไปในค่านการกล่าวโจมตีคณะกษัตริย์เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุที่ทางการได้กำหนดให้มีการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ นักหนังสือพิมพ์หลายคนถูกห้ามเขียน หนังสือพิมพ์ถูกวางลงขาวบางขาว จึงทำให้เห็นได้ว่าทัศนะในทางที่กล่าวถึงคณะกษัตริย์ในค่านคดีย่อมไม่มีโอกาสจะได้แพร่ออกสู่สายตาประชาชนทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้าการกบฏ จากการแถลงของอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ดังกล่าวแล้ว ว่าการกบฏที่เกิดขึ้นนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับมากกับการเสนอข่าวเกี่ยวกับการบริหารราชการอย่างไม่ระมัดระวังของหนังสือพิมพ์ แสดงถึงทัศนะของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อรัฐบาลขณะนั้นว่าไม่สู้ดีนัก ทั้งนี้เมื่อคณะกษัตริย์ปฏิบัติกิจการขึ้นเพราะเหตุผลที่ตรงกับของหนังสือพิมพ์ แต่หนังสือพิมพ์ขาดอิสระในการเผยแพร่ข่าวสารและบทวิจารณ์ที่สะท้อนออกมาจึงเป็นทัศนะที่อยู่ในลักษณะมองเหตุการณ์ด้านเดียว หน่วยงานบางหน่วยพอที่จะเสนอความคิดเห็นได้อย่างพอสมควร เช่นวุฒิสภาก็ได้แสดงความเห็นใจทหารเรือคณะกษัตริย์อยู่มาก ทั้งนี้แสดงว่าการไม่สามารถแสดงออกของความคิดเห็นต่าง ๆ ในขณะนั้นจึงทำให้ขอเท็จจริงบางอย่างขาดไปแต่ก็ยังอาจเห็นได้ว่าทหารเรือยังได้รับความเห็นใจจากฝ่ายต่าง ๆ อยู่มาก

¹ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันจันทร์ 24 สิงหาคม 2494

4.4. การดำเนินคดีผู้ต้องหาบบก

หลังการกบฏเพื่อการดำเนินการปราบปรามอย่างเด็ดขาด ทางกรมตำรวจได้มีความเคลื่อนไหวที่สำคัญยิ่ง คือ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2494 สำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้งให้นายพลตำรวจเอก หลวงชาติตระการโกศล อธิบดีกรมตำรวจ ไปดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศุลกากร โดยได้แต่งตั้งให้นายพลตำรวจโทเม้า ศรียานต์ รองอธิบดีกรมตำรวจ เข้าดำรงตำแหน่งแทน และมีนายพลตำรวจตรีพระพิณิจชนคดี บุญญชาการ นครบาล ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมตำรวจ¹

การสอบสวนทหาร เรือผู้ถูกควบคุมตัวฐานสงสัยจะมีส่วนพัวพันกับฝ่ายกบฏโดยเจ้าหน้าที่คณะกรรมการสอบสวนอันมี พลตำรวจตรี พระพิณิจชนคดี เป็นประธานกรรมการ ก็ได้เริ่มขึ้นสำหรับผู้ที่รัฐบาลสามารถควบคุมตัวไว้ได้ แต่ทหาร เรือผู้มีส่วนในการกบฏจำนวนหนึ่งก็ยังหลบหนีอยู่ การสอบสวนใช้เวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม จนถึงเดือนตุลาคม ทั้งนี้ได้มีการปลดปล่อยผู้พ้นข้อสงสัยให้เป็นอิสระมาโดยตลอด จนกระทั่งเดือนกันยายน ทางกรมตำรวจจึงได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้ด้วยการยื่นฟ้องต่อศาลด้วยข้อหากบฏภายในราชอาณาจักรจากจำนวนผู้ต้องหาทั้งหมดประมาณพันเศษ ได้ตั้งปล่อยเพราะไม่มีหลักฐานเพียงพอคงเหลือประมาณ 100 คน²

ภายหลังได้มีการทหาร เรือที่หลบหนีออกนอกประเทศไปอีกหลายนาย ได้เข้ามาขอตัวเพื่อต่อสู้คดีในศาล การพิจารณาตัดสินคดีครั้งนี้ได้ดำเนินมาจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งประเทศไทยถือว่าเป็นปีที่พระพุทธศาสนาได้เจริญมาครบ 25 ศตวรรษ ทางรัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 ขึ้น โดยมาตรา 3 ของกฎหมายฉบับนี้ได้ครอบคลุมมาถึงกรณีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาชญาฐานกบฏภายในราชอาณาจักร โดยให้ถือว่าถ้าการกระทำนั้นเกิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2499 ก็ให้ถือว่ากระทำเช่นนั้นไม่เปิดความผิดต่อไป และให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีการคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้วก็ได้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น และถ้ากำลังรับโทษอยู่ก็ให้โทษสิ้นสุดลง³

¹ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 68, ภาค 2, ตอน 44 (10 กรกฎาคม 2494) หน้า 2085

² หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันตี 16, กันยายน 2494

³ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 74, ตอนที่ 18, ภาค 1 (29 พฤษภาคม 2500) หน้า 283

ดังนั้นจึงเลยในคดีกบฏแมนฮัตตันจึงพบนข้อหาทั้งหมด ยกเว้นเพียง 2 นายคือนาวาเอก อานนท์ ปุณฺทริกภาภา ร.น. และเรือเอก อำนวย วีระกะรัส ผู้เข้ามอบตัวต่อศาลในปี พ.ศ. 2501 และ พ.ศ. 2503 ตามลำดับ ซึ่งทำให้บุคคลทั้ง 2 ไม่ได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายนิรโทษกรรม ซึ่งใคร่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การยกเลิกความผิดฐานกบฏภายในราชอาณาจักรมิให้ใช้บังคับแก่ บุคคลผู้กระทำผิดซึ่งไม่ได้ตัวมาเพื่อดำเนินคดีก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499¹ ทั้ง 2 ได้ ผู้คดีในประเด็นที่ว่าตนมิได้มีส่วนร่วมในการกบฏครั้งนี้และเรียกร้องสิทธิที่ตนจะได้รับจากพระราช บัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 และยกข้อต่อสู้ทวารัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม มิได้มีสภาพเป็นรัฐบาลตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ดังนั้นจึง ไม่ควรต้องรับผิด ขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วตัดสินให้จำเลยทั้ง 2 มีผิดจริงเพราะหลักฐานทางฝ่ายโจทก์แน่นแฟ้น กว่า และได้พิพากษาจำคุกจำเลยทั้ง 2 ตลอดชีวิต แต่ลดโทษให้เพราะให้ความสะดวกแก่ทาง การโดยการเข้ามอบตัวและให้การเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาของศาลให้ลงโทษจำคุกบุคคลทั้ง 2 ไว้มีกำหนดเวลา 12 ปี จำเลยทั้ง 2 จึงได้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ตามกำหนดโทษเดิมจำเลยทั้ง 2 จึงได้ฎีกาต่อมาอีก ซึ่งในที่สุดศาลฎีกาก็กงกำหนดโทษ 12 ปี เช่นเดียวกับศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ คดีกบฏครั้งนี้ทางศาลพิพากษาชั้นศาลจึงสิ้นสุดลงใน เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2514² ซึ่งต่อมาจำเลยทั้ง 2 ก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษและได้รับการ ปลดปล่อยออกมาในเวลาไล่เลี่ยกับที่ศาลตัดสินนั่นเอง

เป็นอันว่าการพิจารณาคดีกบฏแมนฮัตตันก็ได้สิ้นสุดลง โดยใช้เวลาดังแต่เมื่อเกิดกบฏจนตัดสินจำเลยคนสุดท้ายถึง 20 ปีเต็ม เพราะผู้ต้องหาแต่ละคนได้ถูกจับหรือเข้ามอบตัวในระยะเวลา ต่างๆกันไป คดีกบฏแมนฮัตตันจึงเป็นเรื่องของทางประวัติศาสตร์ไปโดยสมบูรณ์

¹ ราชกิจจานุเบกษา, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

² คำพิพากษาศาลฎีกา, คดีกบฏภายในราชอาณาจักร, 29 มิถุนายน 2494

กล่าวโดยสรุป ผลของการกบฏครั้งนั้นมิได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในกองทัพเรือ ทหารเรือถูกลดอำนาจและขนาดของกองทัพลง โดยเฉพาะในเขตพระนคร ชนบุรีอันเป็นศูนย์กลางของการบริหารทหารเรือไม่มีอิทธิพลอยู่เลย นอกจากนั้นยังทำให้ฝ่ายรัฐบาลสามารถควบคุมกองทัพเรือไว้ในอำนาจได้ ความหวาดระแวงที่มีต่อกองทัพเรือหมดไป แต่ในด้านความเสียหายนั้น การกบฏครั้งนี้เป็นการกบฏที่นำความเสียหายมาสู่ทรัพย์สินของทั้งประชาชนและของประเทศชาติมากที่สุด ทางด้านการบริหารภายหลังการกบฏยังคงเหมือนเดิม ส่วนการดำเนินคดีผู้ต้องหาที่รัฐบาลได้ดำเนินการอย่างรัดกุมและเด็ดขาดโดยทางศาล และยุติเด็ดขาดไปโดยพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม พ.ศ. 2499 และได้รับพระราชทานอภัยโทษในปี พ.ศ. 2514 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย